

Opinnäytetyö (AMK) / (YAMK)
Esittävän taiteen koulutusohjelma
Tanssin suuntautumisvaihtoehto
2011

Anni Hirvonen

”KÄDET MULLASSA, SIELU SYVÄLLÄ TAITEESSA”

Katsaus kajaanilaiseen tanssitaiteeseen

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

Turun ammattikorkeakoulu

Esittävän taiteen koulutusohjelma | Tanssin suuntautumisvaihtoehto

2.5.2011 | sivumäärä 52

Katja Korpi

Anni Hirvonen

”KÄDET MULLASSA, SIELU SYVÄLLÄ TAITEESSA”

Katsaus kajaanilaiseen tanssitaiteeseen

Opinnäytetyö on kuvaus Kajaanissa toimivan Roudan, nykytanssin avoimen tuotantoryhmän, toiminnasta ja merkityksestä sekä Kainuun että koko Suomen mittakaavassa. Miksi toimia tanssitaiteilijana Pohjois-Suomessa? Miksi juuri Kajaani on pienestä koostaan huolimatta elävä tanssikaupunki? Mikä on Routa-ryhmän vaikutus kaupunkikuvaan, tunnelmaan ja yhteisöllisyyteen vai onko sillä vaikutusta? Mitkä ovat kajaanilaista tanssia määrittäviä tekijöitä, toisin sanoen, millaista on kajaanilainen tanssi?

Opinnäytetyö piirtää moniulotteisen kuvan Kajaanista tanssikaupunkina ja perehtyy erityisesti paikallisen Routa-ryhmän toimintaan. Tavoitteena on antaa yleistajuinen katsaus kajaanilaiseen tanssiin ja selvittää, onko täällä kannattavaa harjoittaa tanssitaiteita ja mitkä ovat Kajaaniin saapuvan tanssitaiteilijan työmahdollisuudet.

Eniten tilaa saa Roudan toiminta kaikessa monimuotoisuudessaan. Mukana on yksityiskohtainen prosessikuvaus Routa-ryhmän teoksesta Biorytmi keväällä 2011. Lisäksi mukana on tietoa paikallisista tanssin vaikuttajista, sekä ammattilaisista että harrastajista. Kirjoittaja selvittää myös muun tanssikentän suhtautumista Routaan tanssialan toimijana. Oman osansa saavat Roudan yhteistyökumppanit, Kajaanin tanssin tanssikoulu ja tanssin aluekesusyhteistyö.

ASIASANAT:

Esittävä taide, taiteet, tanssi, tanssiryhmä, nykytanssi, soveltava taide, tanssikasvatus, tanssiteokset

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Performing Arts | Department of Dance

2nd May 2011 | Number of pages 52

Katja Korpi

Anni Hirvonen

A VIEW INTO THEATRE DANCE IN KAJAANI

This study is written as a fulfillment of the Dance Teacher Degree/ Bachelor of Dance, at Turku University of Applied Sciences.

This written research concerns a Finnish contemporary dance company Routa (lit. ground frost). Certain questions form the basis of this study: Why one should be a dance maker and an artist in the Northern Finland? How come a small city like Kajaani is culturally so alive? How does Routa Company effect the atmosphere and the unity of the city or does it? Which characteristics define dance that is created in Kajaani?

The thesis is focusing mainly upon the work of Routa Company and the goal of the research is to give a commonly understandable description of the professional dance field in Kajaani. Further the author examines the working options for a dance artist coming here from elsewhere.

Routa Company's performance has a large variety. As an example, this paper articulates an example including a process description of their work called Biorytmi, (Biorhythm). Biorytmi had its premiere in the spring 2011. The thesis includes information regarding local dance artists, both professionals and amateurs. The author also contacted many Finnish dance groups and people of the dance field to find out their opinion about Routa Company, its merits and it's place in the dance field of Finland.

KEYWORDS: Performing arts, arts, dance, contemporary dance, dance education, dance group, performances

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KAJAANI	8
3 NYKYTANSSIN TUOTANTORYHMÄ ROUTA	11
3.1 Perustaminen	11
3.2 Henkilökunta	11
4 ROUDAN TOIMINTA	13
4.1 Toiminta-ajatus	13
4.3.1 Terapeuttinen tanssi	20
4.3.2 Vanhustyö	21
4.3.3 Nuorten syrjäytymisen ehkäisy	22
4.3.4 Yleisötyö	23
4.2 Tanssiteokset	13
4.2.1 Roudan kantaesitykset vuosittain	15
4.2.2 Tanssiteosanalyysi Roudan teoksesta Evoluutio – Erään perunan tarina	18
4.3 Soveltava toiminta	20
4.4 Tanssikouluyhteistyö	23
4.5 Kajaani tanssii -tapahtuma	24
4.6 Muut yhteistyökumppanit ja tanssin aluekeskisyhteistyö	25
5 PROSESSIKUVAUS ROUDAN TANSSITEOKSESTA BIORYTMI	27
5.1 Työtapa ja tavoite	28
5.2 Prosessikuvaus	29
5.3 ”Opin, että koreografiaa voi hinkata vaikka kuinka kauan” eli mitä tulee ottaa huomioon nuorten tanssioppilaiden kanssa työskennellessä	33
5.4 Ammattilais-harrastajayhteistyön hyödyt	36
6 ROUDAN SAAVUTUKSET JA TOIMINNAN VAIKUTUKSET	38
6.1 Tunnustukset	38
6.2 Taiteellisen johtajan haastattelu	39
6.3 Muun tanssikentän suhtautuminen Routaan	41
6.3.1 Roudan ja sen toiminnan tunnettuus	43
6.3.2 Roudan paikka tanssin kentällä	45
6.3.3 Miksi Routa kiinnostaa?	46
6.3.4 Yhteenveto kyselystä	47
7 YHTEENVETO	49
LÄHTEET	52

LIITTEET

Liite 1. Kysely tanssialan toimijoille

Liite 2. Sähköpostihaastattelu

1 JOHDANTO

Routa – Kajaanin tanssin edistämisyhdistys ry (tunnetaan myös nimillä Routa, Routa-ryhmä ja Routa Company) on kajaanilaislähtöisten tanssitaiteilijoiden perustama nykytanssin tuotantoryhmä, joka on toiminut Kajaanissa virallisesti vuodesta 2003 lähtien. Ryhmä toimii koreografijohtoisesti ja tuottaa tai osatuottaa vuosittain noin 1-5 kantaesitystä. (Routa – Kajaanin tanssin edistämisyhdistys, toimintakertomukset 2004-2010.)

Kajaanilaislähtöisenä, Turkuun muuttaneena tanssijana olen kiinnittänyt huomiota kotikaupunkini tunnettuuteen Etelä-Suomessa. Kajaani tunnutaan tuntevan täällä nimenomaan tanssin ja teatterin vuoksi, vaikka muutoin se lienee vieras paikka useimmille muualta tuleville.

Pohjoissuomalaisuus on tärkeä osa identiteettiäni tanssitaiteilijana ja koen omat juureni ennen kaikkea rikkautena. Nyt valmistuvana tanssinopettajana olen erityisesti kiinnostunut siitä, mikä on tehnyt juuri Kajaanista tanssikaupungin, josta nuoren tanssijan on helppo ponnistaa jatko-opintoihin maailmalle. Uskon, että oma vaikutuksensa on Routa-ryhmällä sekä kajaanilaisilla tanssitaiteilijoilla ja tanssinopettajilla, jotka omalla työllään ovat luoneet edellytykset tutustua ammattitanssin kenttään ja tanssialan työhön jo tanssikouluaikana.

Opinnäytetyössäni sekä kuvaan Roudan toimintaa että pohdin Kajaanin asemaa tanssin kentällä ja pyrin kirjoittamaan aiheesta rehellisesti ja yleistajuisesti. Työssäni olen käyttänyt tutkivan kirjoittamisen menetelmiä, kuten haastatteluja ja gallupeja, tutustunut Roudan toimintakertomuksiin ja katsojatilastoihin ja ollut yhteydessä paikallisiin taiteentekijöihin, kulttuurivaikuttajiin. Lisäksi olen ottanut yhteyttä eri tanssiyhteisöihin, tanssiryhmiin ja yksittäisiin tanssialan toimijoihin ympäri Suomea sekä tanssin

aluekeskuksiin, Tanssin tiedotuskeskukseen, Liikekieli.comiin ja Tanssi-lehden tekijöihin selvittääkseni suhtautumista Routaan koko maan mittakaavassa.

Tiedostan, että näkemykseni on jo taustani takia subjektiivinen, minkä vuoksi en edes pyri tarkastelemaan Routaa ja Kajaania ulkopuolisen silmin vaan yhteisön jäsenenä sisältä käsin. Näiden ulkopuolisten toimijoiden näkemys saa kuitenkin oman sijansa opinnäytetyössäni ja antaa laajemman kuvan Roudasta suomalaisena tanssitoimijana.

Suoritin Turun Ammattikorkeakoulun taideakatemian päättöharjoitteluni tanssijana Roudalla ja yksi opinnäytetyöni osa on laajempi ja yksityiskohtaisempi kuvaus nykytanssiteokseen johtaneesta työprosessista, johon osallistuin keväällä 2011.

Miksi harjoittaa tanssitaidetta Pohjois-Suomessa? Mitä tanssitaiteilijat saavat siitä, entä muut kaupunkilaiset? Miksi juuri Kajaani on elävä tanssikaupunki ammattitanssiryhmineen ja menestyvine tanssikouluineen? Mikä on Routa-ryhmän vaikutus kaupunkikuvaan, tunnelmaan ja yhteisöllisyyteen ja tavallisen ihmisen elämään vai onko sillä vaikutusta? Mitkä ovat kajaanilaista tanssia määrittäviä tekijöitä? Näitä kysymyksiä olen pohtinut kirjoittaessani.

Tavoitteenani on saada aikaan kiinnostava ja tarpeellinen kuvaus tanssitaiteen mahdollisuuksista pääkaupunkiseudun ulkopuolella ja kannustaa sekä nykyisiä että tulevia tanssitaiteilijoita jatkamaan työskentelyä pienillä paikkakunnilla taiteen - etenkin tanssitaiteen - elitistisen leiman hautaamiseksi.

2 KAJAANI

Kajaani on n. 38 000 asukkaan kaupunki Oulujärven rannalla (Kajaanin kaupunki 2011). Pienestä koostaan huolimatta ja osittain ehkä jopa sen vuoksi Kajaanissa on vireä ja monipuolinen kulttuurielämä, jota ylläpitävät Routaryhmän lisäksi useat kulttuurialan toimijat, kuten Kajaanin kaupunginteatteri, kulttuuriosuuskunta G-voima, Kainuun museo, Kajaanin taidemuseo, Kainuun musiikkiopisto ja Kajaanin tanssiteatteri. Kainuulainen mentaliteetti – aitous, sisukkuus ja heikomman puolella oleminen – näkyy myös paikallisessa taiteessa.

Kajaanissa tehdään taidetta tosissaan:
 intohimoisesti, kurittomasti ja ilolla.
 Täällä on tilaa luovuuden versoa,
 avaruutta ajatuksen lentää,
 rauhaa kypsytellä ideoita

Kajaanilaisilla on metsä silmissään ja sielussaan.

Pönötys puuttuu.
 Täällä ei näe silkkejä ja timantteja ensi-illoissa.
 Tunnelma on välitön ja kotoinen.
 Tärkeintä ei ole näkyä vaan kokea.

Kulttuurielämässä ja taiteen tekemisessä
 on uutta nostetta.
 Taiteellisia ja poikkitaiteellisia kokeiluja,
 uusia tekemisen tapoja,
 yhteistuotantoja ammattilaisten ja harrastajien kesken
 syntyy kaiken aikaa.

Ihminen on ihmiselle mahdollisuus. (Kajaanin kaupunki 2011.)

Pienessä kaupungissa taiteen asema ei ole itsestäänselvyys ja Pohjois-Suomessa tekijöitä ja yleisöä on pääkaupunkiseutua vähemmän jo väkiluvun vuoksi. Etelästä katsottuna Kajaani on ”periferiaa”, ja aika ajoin rahoittajien usko alueelliseen toimintaan horjuu. Välimatkat, taloudellinen tilanne ja tiedon puute saattavat hankaloittaa työskentelyä. Usein taiteen tekemisen ehdot sanellaan

pääkaupungista käsin, mikä vaikeuttaa taiteilijoiden tilannetta, sillä lähtökohdat työskentelyyn ovat pohjoisessa toisenlaiset, ja paikallistuntemusta tarvittaisiin myös päättävien elinten keskuuteen.

Näkyvää kulttuuria ja kulttuurihistoriaa Kajaanissa

Pietari Brahe perusti Kajaanin kaupungin Kajaaninjoen varrelle vuonna 1651. Kaupungin kehitystä ovat olleen tukemassa ja edistämässä useat Suomen historian merkkihenkilöt, kuten Elias Lönnrot, Eino Leino sekä presidentti Urho Kekkonen.

Suomen kansalliseepoksen Kalevalan koonnut runoilija, lääkäri, kielentutkija ja kasvitieteen uranuurtaja Lönnrot toimi Kajaanissa piirinlääkärinä vuosina 1833-1853 ja teki samalla runonkeräysmatkoja Vienan Karjalaan. Kirjailija, lehtimies ja kriitikko Eino Leino syntyi vuonna 1878 Paltaniemellä, joka on noin 10 kilometrin päässä Kajaanin keskustasta sijaitseva, Kajaanin kaupunkiin kuuluva kylä.(Kajaanin kaupunki 2011.) Leinon syntymän aikaan Paltaniemi kuului vielä Paltamon kuntaan, mutta se liitettiin vuonna 1954 Kajaanin maalaiskuntaan. Kajaanin maalaiskunta puolestaan liitettiin pakkoliitoksella Kajaanin kaupunkiin vuonna 1977. (Wikipedia 2011.) Paltaniemellä sijaitseva Eino Leinon syntymäkoti Eino Leino -talo on nykyisin suosittu matkailukohde. Molempien suurmiesten patsaat sijaitsevat Kajaanin keskustassa Kajaaninjoen rannalla.

Suomen kahdeksas presidentti Urho Kekkonen (s. 1900) kävi oppikoulunsa Kajaanissa ja kirjoitti ylioppilaaksi Kajaanin Lyseosta vuonna 1919. Kekkonen muistomerkki, Pekka Kauhasen veistämä pronssipatsas Suuri aika sijaitsee Urho Kekkonen puistossa ja sen ympärillä esitetään vuosittain itsenäisyyspäivänä Kajaanin tanssin tanssikoulun oppilaiden perinteinen tanssiesitys. Patsas paljastettiin vuonna 1990 ja se on ensimmäinen Helsingin ulkopuolelle pystytetty Suomen presidentin valtakunnallinen muistomerkki. Myös Urho Kekkonen koti ja koulu ovat kajaanilaisia nähtävyyksiä. Muita nähtävyyksiä Kajaanissa ovat esimerkiksi evankelis-luterilainen kirkko,

ortodoksinen kirkko, Kajaanin linnan rauniot, Tervakanava sekä Paltaniemen kuvakirkko.(Kajaanin kaupunki 2011.)

Taidetta ja kulttuuria harjoitetaan Kajaanissa useissa eri toimipisteissä. Teatteritoimintaa kaupungissa on ollut jo yli sadan vuoden ajan. Vuoden teatteriksi vuonna 2003 valittu Kajaanin kaupunginteatteri on valtakunnallisesti maineikas teatteri, josta valmistuu vuosittain noin viisi ensi-iltaa. Esityksiä teatterilla on joka vuosi noin 250, mukaan lukien kiertueet, ja katsojia 25 000. (Kajaanin kaupunginteatteri 2011.) Kajaanilaisten teatteriharrastusta on vuodesta 2002 lähtien ollut tukemassa myös Kajaanin harrastajateatteri, joka muuttui ammattijohtoiseksi vuonna 2011. Harrastajateatterin tavoitteena on tehdä tutkivaa, taiteellista ja yhteiskunnallisesti aktiivista teatteria. Harrastajateatterin kotinäyttömänä toimii Generaattori. (Kajaanin harrastajateatteri 2011.) Museotoimintaa Kajaanissa edustavat Kainuun museo, jonka näyttelytoiminta on alkanut vuonna 1978 ja Kainuun taidemuseo, joka avattiin yleisölle vuonna 1993. (Kajaanin kaupunki 2011.)

3 NYKYTANSSIN TUOTANTORYHMÄ ROUTA

3.1 Perustaminen

Routa – Kajaanin tanssin edistämisyhdistys aloitti toimintansa 27.12.2002 ja virallisesti yhdistys rekisteröitiin vuonna 2003. Perustajajäseniä olivat kajaanilaislähtöiset tanssintekijät Kirsi Törmi (silloinen Saastamoinen; opinnäytetyössänikin käytän selvyuden vuoksi nimeä Törmi), Sonja Ryhänen, Mikko Hammarén, Minna Palokangas-Sirviö, Teija Ravelin, Heidi Naakka sekä Satu Heikkinen. Vuonna 2004 Routa Ry siirtyi käyttämään nimeä nykytanssiryhmä Routa. (Törmi, K. 2011, Routa – Kajaanin tanssin edistämisyhdistys, 2010.) 2000-luvun alussa tanssitaiteilija Heidi Naakka teki kajaanilaisille tanssijoille teosta Kajaanin Tanssiteatterin 25-vuotisjuhliin. Teoksen nimi oli Helmeilyä ja siinä tanssivat Kirsi Törmi, Minna Palokangas-Sirviö, Teija Ravelin ja Sonja Ryhänen. Teoksen myötä tekijät alkoivat pohtia organisoitumisen mahdollisuutta ja päättivät perustaa yhdistyksen, jonka kautta apurahojen hakeminen olisi mahdollista. Muilla ryhmän perustajilla oli päätyö Kajaanin tanssiteatterilla, joten tuolloin läänintaiteilijana toiminut Törmi otti kontolleen taiteellisen johtajan paikan. Aluksi nimitystä ei ollut, mutta vuonna 2004 aluekeskukseen liittymisen yhteydessä henkilöiden nimittäminen vaadittiin. (Törmi, K. 28.3.2011).

3.2 Henkilökunta

Kirsi Törmi on toiminut Roudan taiteellisena johtajana ryhmän perustamisesta lähtien. Taiteellisen johtajan työnkuvaan kuuluu taloudenpito ja apurahojen hakeminen, ohjelmistosuunnittelu sekä vierailuesitysten valitseminen. "Toki Roudassa kaikki tekevät kaikkea, siivouksesta lähtien, mitä vain on tarpeen tehdä." (Törmi, K. 2011) Myös raportointi Opetus- ja kulttuuriministeriölle kuuluu Törmin tehtäviin, samoin kuin toiminnan ja näytösten tilastointi. Lisäksi työnkuvaan kuuluvat erilaiset edustustehtävät. Etenkin soveltavan puolen

tuotoksia Törmi on usein ollut esittelemässä erilaisissa tapahtumissa. (Törmi, K. 2011.)

Tuottajana on toiminut vuodesta 2007 Kaisu Anttonen-Sirkkala. Hänen toimenkuvansa on varsin moninainen; esimerkiksi markkinointi, tiedottaminen, kiertuejärjestelyt, sopimukset, päivärahat ja matkakorvaukset, vierailuesitysten järjestelyt ja laskujen maksu ovat hänen vastuullaan. “Tekemistä on aivan laidasta laitaan ja yksikään päivä ei ole samanlainen”, Anttonen-Sirkkala kuvaa työtään. “Olen koulutukseltani kulttuurituottaja, mutta tanssi oli minulle aivan uusi aluevaltaus. Työn ohessa olen oppinut, katsonut mahdollisimman paljon esityksiä ja ottanut asioista selvää”. (Anttonen-Sirkkala, K. 14.3.2011.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön tuella Roudassa aloittivat työskentelynsä syksyllä 2010 tuottaja-assistentti Mari Pääkkönen ja tekniikkavastaava Timo Sirkkala (Routa 2010). Tällä hetkellä vanhoja routalaisia on Kajaanissa jäljellä kolme, Törmi, Ryhänen sekä Palokangas-Sirviö (Törmi 2011). Vuonna 2010 Routa – Kajaanin tanssin edistämisyhdistys Ry:n hallitukseen kuuluivat varsinaisina jäseninä puheenjohtaja Sonja Ryhänen, varapuheenjohtaja Teemu Sirviö, jäsenet Suvi Juntunen, Timo Siliämaa ja Anna-Leena Lehtola sekä varajäseninä Anne Huotari ja Esko Vatula (Routa – Kajaanin tanssin edistämisyhdistys, 2010).

4 ROUDAN TOIMINTA

4.1 Toiminta-ajatus

Routa toimii koreografijohtoisesti tuotantoryhmittymänä pikemminkin kuin perinteisenä tanssiryhmänä. Joko vieraalta paikkakunnalta saapuva vieraileva koreografi tai paikallinen tanssitaiteilija kokoaa työryhmänsä parhaaksi katsomallaan tavalla. Toisinaan Routa järjestää koetansseja välttääkseen tuttujen ja samojen vanhojen tekijöiden suosimista ja antaakseen uusille tekijöille mahdollisuuden päästä mukaan toimintaan. Näin ollen kokoonpanot vaihtelevat paljon; usein Routaan otetaan yhteyttä Helsingin suunnalta, jossa freelancer-tanssitaiteilijoiden määrä on suuri. Ajoittain Roudan taiteellinen johtaja Kirsi Törmi kutsuu kiinnostavia koreografeja tekemään tanssiteosta Kajaaniin. (Törmi 2011.)

Törmin mukaan Roudan toiminta-ajatus pohjaa ihmisläheiseen toimintaan ja heikomman puolella olemiseen. Toiminta-ajatus ei kuitenkaan määrittele sitä, keitä koreografeja Roudalla työskentelee, vaan koreografeilla on aina taiteellinen vapaus.

4.2 Tanssiteokset

Vuosittain Routa on tuottanut tai osatuottanut yleensä kahdesta viiteen kantaesitystä (Routa – Kajaanin tanssin edistämisyhdistys, toimintakertomukset 2004 - 2010). Kantaesityksellä tarkoitetaan teoksen ensimmäistä esitystä historiassaan. Ensi-ilta puolestaan on minkä tahansa produktion ensimmäinen esitys. (Suomi Sanakirja 2011.) Roudan koreografeina ovat toimineet mm. Mikko Orpana, Petri Kekoni, Sanna Myllylahti sekä Maria Kananen. Myös Törmi, Ryhänen ja Palokangas-Sirviö ovat toimineet sekä tanssijoina että koreografeina koko ryhmän toiminnan ajan.

Routa on halunnut antaa mahdollisuuden myös nuorille vastavalmistuneille tai valmistumassa oleville tanssintekijöille ja tarjonnut mahdollisuutta opinnäytetyön tai harjoittelun tekemiseen Roudalla. Mm. Heli Meklin Teatterikorkeakoulusta sekä Outi Paananen ja Ville Oinonen Kuopion Savonia-ammattikorkeakoulusta ovat tehneet opinnäytetyönsä Roudalla. (Törmi 2011.) Vuonna 2011 koreografisen työskentelyn Roudalla aloittaa kainuulaislähtöinen Mikko Hyvönen, jonka teoksen on tarkoitus saada ensi-iltansa alkuvuodesta 2012. Hyvönen on Kajaanin tanssiteatterin kasvatti ja opiskellut tanssija-koreografiksi Brysselissä PARTS:issa (The Performing Arts Research and Training Studios, Belgia). (Iisalmen sanomat 2011.)

Yleisöä osallistava toiminta, "ei-tanssijoiden" käyttäminen mukana tanssiteoksissa sekä niin kutsuttu sosiaalinen koreografia ovat ominaisia Roudalle. Sosiaalinen koreografia on käsitteenä löyhä, ja se voidaan ymmärtää eri tavoilla. Tässä tapauksessa tarkoitan termillä ihmisten parissa tai keskellä esitettyä, toteutettua tai tuotettua tanssia. Sovella taidetta -internetsivustolla sosiaalinen koreografia määritellään seuraavasti:

Sosiaalinen koreografia keskittyy erilaisiin sosiaalisiin todellisuuksiin, joiden välille luodaan yhteyksiä liikkeen, tanssin ja koreografian keinoin. Esimerkiksi tapahtumat julkisissa paikoissa ja yleisön osallistaminen teoksen tekemiseen kuuluvat sosiaaliseen koreografiaan. Tanssi ja liike liittyvät keskusteluun, jossa etsitään sosiaalisten todellisuuksien muutosvoimia. (Heimonen, K. 2011.)

Esimerkiksi Reijo Kelan konseptiin perustuvaa teosta Routii esitettiin muun muassa Kajaanin Raatihuoneentorilla ihmisten keskuudessa. Roudan tanssijat ovat myös jalkautuneet väkijoukon sekaan muun muassa katutaiteilijoina kesätapahtumien aikaan.

4.2.1 Roudan kantaesitykset vuosittain (Routa – pohjoisen tanssin edistämisyhdistys ry:n toimintakertomukset 2004–2010):

2004

- ✚ Kyllikin kosto, koreografia Mikko Orpana. Tutkielma naisiin kohdistuvasta väkivallasta, sen kestämisestä ja siitä selviämisestä.
- ✚ Pirut ja enkelit, koreografia Sonja Ryhänen. Tanssillinen teatteriesitys Hugo Simbergin teosten pohjalta. (osatuottaja)
- ✚ Syli, koreografia Kirsi Törmi. Tuokioita lapsen maailmasta ja kohtaamisia ihmisten kesken.
- ✚ Routii, konsepti Reijo Kela. Sään ja paikan mukaan muuntuva ulkoilmatanssiteos, jossa musiikkina on reaaliaikainen radiolähetys.
- ✚ Kivien kätkemä, koreografia Minna Palokangas-Sirviö. Tilausteos Kajaanin linnan 400-vuotisjuhlan kunniaksi.
- ✚ Henki kulkee, koreografia Heidi Naakka. Kehollinen kuvaus hetkestä vangin arjessa.

2005

- ✚ Tulinen tango, koreografia Minna Palokangas-Sirviö. Kahden miestanssijan esittämä tango.
- ✚ Jäämeri, koreografia Mikko Orpana. Tanssiteos eskimoista eli inuiiteista.
- ✚ Stockmann, koreografia Kirsi Törmi. Ilmiöitä nykypäivän Suomesta. "Teos järjen säilyttämisen puolesta hyperkilpailuttamista vastaan."
- ✚ Kainuulainen päiväkirja, koreografia Sonja Ryhänen. Arjen selviytymistarina ja ylistys karulle luonnolle.

2006

- ✚ After all – Kaiken jälkeen, koreografia Sanna Myllylahti.
- ✚ Granny Smith, koreografia Heli Meklin. Tanssitaiteenlaitoksen maisteriopiskelijan koreografinen lopputyö. (osatuottaja)

2007

- ✚ Utopia – unelmia onnesta, koreografia Sonja Ryhänen, ohjaus Eino Saari ja Sonja Ryhänen. Koutaniemen seurantalolla 13 km Kajaanista esitetyn teoksen lähtökohtana oli tuoda epätoivon keskelle pilkahdus onnesta. (osatuottaja)
- ✚ -950 , koreografia Kirsi Törmi. Vuonna 2006 Kainuuseen ja Kainuusta muuttaneiden haastatteluihin perustuva teos. “Esitys pyrkii antamaan toivoa ja herättämään ajatuksia asuinpaikkamme mahdollisuuksista.”

2008

- ✚ Tarkastaja, koreografia Salla Juntunen, ohjaus Kirsi Törmi. Tarkastajan voi tilata erilaisiin tilauksiin tarkastamaan esimerkiksi lattiapinnoitteen tai koheesiopolitiikan.
- ✚ Rakennettu mies, koreografia Petri Kekoni.

2009

- ✚ Closer to heaven, koreografia Sanna Myllylahti. Teoksen lähtökohtana ihmisen ainainen pyristely johonkin itseään suurempaan. (osatuottaja)
- ✚ Arjen pyhiä kuvia, koreografia Sonja Ryhänen. Teoksen sisällön tuottamisessa oli mukana myös kainuulaisten peruskoulujen oppilaita ja teos kiersi ympäri Kainuuta.
- ✚ Il principe de colori – 1000 kuolemaa päivässä, koreografia Kirsi Törmi. Tilausteos Helsingin juhlaviikoille. (osatuottaja)

2010

- ✚ AmazinGRace, koreografia Kirsi Törmi. Teoksen innoittajana olivat 51 3-74 vuoden ikäisen, pääosin kainuulaisen henkilön videohaastattelut.
- ✚ Ohi, koreografia Saku Koistinen.
- ✚ Tanssii vastausten kanssa, koreografia Jenni Kivelä, konsepti Kirsi Törmi. Pienoisteos, joka saa vaikutteensa yleisön mietteistä kunakin esitysiltana. (osatuottaja)
- ✚ Latu auki! -yhteisiltä. Pohjoisen tanssin aluekeskuksen toimijat esittäytyvät. (osatuottaja)
- ✚ Aika iholla, koreografia Maria Kananen ja Ville Oinonen. Duetto, jossa lavalla on kahden ihmisen lisäksi 42 pahvilaatikkoa ja 45 minuuttia aikaa. (osatuottaja)

2011

- ✚ Evoluutio – erään perunan tarina Biorytmi, koreografia: Sonja Ryhänen. Perunan tarina on samalla ihmisen tarina halki vuosituhanten. Biorytmissä kolme eri-ikäistä naista kamppailevat kiireen ja onnen etsimisen kanssa.

Lähes puolessa 25 kantaesityksestä lavalla tai työprosessissa oli tavalla tai toisella mukana myös muita kuin tanssin ammattilaisia - näyttelijöitä, harrastajatanssijoita, yleisöä tai haastateltuja - tai esitys toteutettiin yleisön keskuudessa jossakin muualla kuin perinteisessä teatteritilassa. Kantaesitysten lisäksi useat teoksista jatkavat ohjelmistossa myös seuraavina vuosina. Lisäksi Roudan kotinäyttämölle Generaattorille saadaan vuosittain useita vierailevia tanssiesityksiä.

4.2.2 Tanssiteosanalyysi Roudan teoksesta Evoluutio – Erään perunan tarina

Avatakseni Roudan taiteellisen työn laatua lainaan seuraavassa kirjoittamaani tanssiteosanalyysia Roudan uusimmasta kantaesityksestä Evoluutio – erään perunan tarina. Analyysissa kuvaan esitystä ja sen kulkua katsojan silmin.

”Sonja Ryhäsen koreografia Evoluutio – erään perunan tarina sai ensi-iltansa Kajaanissa Generaattorin näyttämöllä 18.3.2011. Teoksessa tanssivat Kajaanin tanssin erikoiskoulutusryhmien edistyneimmät oppilaat ja teosta on työstetty syksystä 2010 alkaen.

Pieni ja pimeä teatteritila on savuinen ja hämyisä, kun verhot avataan ja yleisö kutsutaan sisälle. Viisitoista sarvipäistä olentoa karvaisissa housuissaan ja paripuolikorkokengissään mulkoilee yleisöä ja kiipeilee katsomon penkeillä. Intensiivinen ja staattinen, hidas liike vangitsee yleisön ja siirtää katsojan suoraan toiseen todellisuuteen, jonnekin sadun ja kivikauden välimaastoon.

Lattialle ilmestyy peruna, johon olentojen huomio kiinnittyy. Hahmojen välinen jännite kasvaa miltei riidaksi asti. Musiikki on dramaattinen, kuin elokuvasta. Kohtauksen katkaisee verhon takaa kuuluvat huudot: ” Puikulaaa! Kottiin!” ”Siikli, kotia päin!” ”Rosamundaaa!” Olennot kuulevat huudot ja luikkivat vastentahtoisesti lavalta.

Ryhäsen teoksessa perunan tarina kerrotaan ihmisen tarinana. Ihminen on peruna ja peruna on ihminen. Otus on ihminen ja otuksilla on perunan nimet. Teos kulkee kivikaudesta alkaen eri aikakausien halki karrikoiden ja karakterisoiden mielikuvia muun muassa intiaaneista, antiikista, barokista ja teollisuudesta. Oikea peruna kulkee mukana kohtauksissa niin raakana, jauhona kuin muusinakin tuoden teokseen hauskan ja konkreettisen kosketuspinnan, johon katsojan on helppo tarttua.

Näyttämötila on suorakaiteen muotoinen ja muodostaa kujan, jota pitkin aikakaudet ikään kuin valuvat ohitse. Katsomo sijaitsee molemmin puolin näyttämön pitkillä sivuilla, mikä haastaa nuoret tanssijat; lavalla oltaessa lepoa hetkeä ei ole, vaan intensiteetti ja läsnäolo on säilytettävä joka suuntaan.

Nuoret, 15-19 -vuotiaat Kajaanin tanssin erikoiskoulutusryhmien tanssijat suoriutuvat tehtävästä hienosti, vaikka tanssijoiden tasoerot niin teknisesti kuin ilmaisullisestikin ovat suuria. Liikemateriaali on tanssijoille räätälöity ja loistavia luonnerooleja on jokaisessa kohtauksessa.

Ryhänen sitoo kohtaukset yhteen sujuvilla ja taitavasti rytmitetyillä siirtymillä, eikä tyhjää hetkeä tule. Välillä sellaista jää kaipaamaan, sillä liikettä ja tapahtumia on niin paljon, ettei etenkään kokematon silmä pysy aina mukana. Tanssijoiden liikuttaminen tilassa on kuitenkin tarkkaa ja hyvin harjoiteltua, joten katsoja voi nauttia puvustaja Jaana Kurttilan luomasta visuaalisesta ilotulituksesta rentoutuneesti. Puvut kunnioittavat eri aikakausien tyyliä, mutta modernilla tavalla tukien kohtausten vaihtuvia tunnelmia.

Intensiivisen alun jälkeen verhot avataan ja lavalle lipuu ryhmä villedä intiaaneja. Tanssijoiden muodostelma tuo mieleen toteemipaalun. Intiaanien rytmien ja ritualistinen liike on mukaansatempaavaa ja lumoavaa. Barokkikohtaus puolestaan on humoristisuudessaan ihana pilkahdus keskellä teosta; valkoisissa peruukeissaan ja kauneuspilkuissaan tanssivat musta-asuiset neitokaiset haltioituvat perunamuusista, ja kohtaus päättyy hulvattomaan kirkumiseen ja perunamuusin heittelyyn siivitettyinä ranskankielisillä huudahduksilla saaden yleisön yltyämään väliaploideihin. Tanssijoiden työskentely on tarkkaa ja teknistä, ja pokka pitää huumorista huolimatta.

Evoluutio – erään perunan tarina ei muodostaan huolimatta ole kerronnallinen teos, vaan pikemminkin kavalkadi erilaisia tuokiokuvia. Kivikaudelta siirrytään lopulta nykyaikaan ja kokoukseen, jossa on mukana miltei kaikki teoksen 19 tanssijasta. Silmälasit silmillä, harmaissa puvunhoussuissa kokoukspöytien ympärillä tanssittu kohtaus on rytmisen teoksen kulminaatio, jossa tarkka ja napakka unisono puoltaa paikkaansa. Tuskastunutta johtajaa esittävä Marimilla Vanhanen on roolissaan uskottava.

Kalle Pakalénin teosta varten säveltämä musiikki on mahtipontista, rytmistä ja mukaansatempaavaa, mikä sopii Perunan tarinaan kuin nakutettu. Erityismaininnan ansaitsee rohkea ja toimiva puheen ja äänen käyttö, jossa

näyttelijänäkin tunnettu Ryhänen on ohjannut oppilaitaan erinomaisen taidokkaasti.” (Hirvonen, A., 2011.)

4.3 Soveltava toiminta

“Tanssia voidaan myös tarkastella liikkeenä, ihmisen perustavanlaisena tapana olla maailmassa. -- Tanssiminen on yksi tapa hahmottaa todellisuutta. Yhdessä tanssimisessa avautuu ihmisen ruumiillisuus, ja ympäristö. Tanssimisen keskiössä on ruumiillinen kokemus ja aistisuus, jossa sanat ovat toissijaiset. Kommunikaatio tapahtuu liikkeessä ja antautuminen tanssimiseen mahdollistaa toisin kokemisen suhteessa itseen, toisiin ja ympäristöön.” (Sovella taidetta 2011.)

Tanssin sovellusten edistäminen ja käyttäminen on Roudan toiminnan alusta asti ollut tärkeä osa ryhmän taiteellista työtä. Roudan tavoitteena on tuoda tanssi lähemmäksi ”tavallista” ihmistä ja antaa jokaiselle ihmiselle mahdollisuus kokea maailma toisin tanssin kautta. (Törmi, K. 2011.)

4.3.1 Terapeuttinen tanssi

Luoviin taideterapioihin kuuluva tanssi- ja liiketerapia on kuntoutus- ja hoitomuoto, joka voi olla joko yksilö- tai ryhmäterapiaa. Tarkoituksena on soveltaa ja sisällyttää tanssia ja liikettä kuntoutusprosessiin. Liikkeellisten harjoitusten lisäksi tanssi- ja liiketerapiaan kuuluvat erilaiset läsnäolo- ja rentoutusharjoitukset. Kaikista harjoituksista ja niiden aiheuttamista tuntemuksista pyritään keskustelemaan jälkeenpäin.

Tanssi- ja liiketerapia kehittää itsetuntemusta ja kehotietoisuutta ja lisää sekä psyykkistä että fyysistä hyvinvointia. ”Olennaista tanssi- ja liiketerapiassa on kehon ja mielen yhteyksien tunnistaminen ja tutkiskelu. Tähän liittyy esimerkiksi kehon jännitystilojen tiedostaminen ja sen hahmottaminen, miten ne ovat yhteydessä tunnetiloihin. Lisäksi tanssi- ja liiketerapiassa voidaan käsitellä

kehomuistoja ja liikkeen kautta pintaan nousevia alitajuisia mielikuvia”. (Jaakonaho, L. 2011.)

Terapeuttinen tanssi osana Routa-ryhmän tanssin sovellutusten edistämistoimintaa sai alkunsa vuonna 2004 Mieslahden Opiston kehitysvammaisten kesäkurseilta, joita ohjasivat Roudan jäsenet. Vuonna 2005 Routa järjesti terapeuttisen tanssin viikonloppukurssit sekä kehitysvammaisille että avoimelle kohderyhmälle. Avoin ryhmä on jatkanut siitä lähtien kokoontumalla kerran kuukaudessa. (Routa 2011.)

Terapeuttisen tanssin kursseja ja tunteja ohjaava Roudan perustajajäsen Teija Ravelin on terveystieteiden tohtori ja psykiatrian erikoissairaanhoitaja. Hän on opiskellut tanssiterapiaa 1990-luvulla ja tanssia 1980-luvulta alkaen. Ravelin toimii tällä hetkellä lehtorina Kajaanin ammattikorkeakoulussa sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla. Teija Ravelin on myös toiminut terapeuttisen tanssin ohjaajana ja kouluttajana eri yhteisöjen tilauksesta. Tuntien sisältö määräytyy ryhmän tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti. (Routa 2011.)

Terapeuttisen tanssin keinoja soveltava teos nimeltä Oman näköinen esitys toteutettiin keväällä 2008. Hanketta johtivat ja sen toteuttivat Teija Ravelin ja Heikki Törmi. Tanssillisessa teatteriesityksessä lavalla nähtiin 12 kajaanilaista kehitysvammaista aikuista ja se toteutettiin teatterin, Roudan ja Kaukametsän opiston yhteistyönä. Oman näköinen esitys esitettiin kerran toukokuussa Kajaanin kaupunginteatterissa ja tilaisuus oli loppuunmyyty. (Routa 2010.)

4.3.2 Vanhustyö

Ravelin koordinoi myös Roudan vanhustyötä, jota Routa on tehnyt yhteistyössä Kajaanin tanssin kanssa. Kesäkuussa 2007 Ristijärvellä hoitokoti Willa Wanhan pihapiirissä nähtiin teos Tanssiva puisto, joka aloitti Roudan vanhustanssitoiminnan. Esitys pohjautui hoitokodin asukkaiden tarinoihin. Muistoihin perustuvilla pienoistanssiteoksilla Routa on vierailut Kajaanissa, Sotkamossa ja Vaalassa. Ravelinin väitöskirja ”Tanssiesitys

auttamismenetelmänä dementoituvien vanhusten hoitotyössä” tarkastettiin 7.11.2008 Oulun Yliopistossa. (Routa 2011.)

Kokemukset vanhustoiminnasta ovat olleet erittäin myönteisiä. Toiminnasta on olemassa vakiintunut toimintamalli sekä tutkimuksellista tietoa (Routa 2011). Routa ylläpitää ja jatkaa vanhustoimintaa myös toimintavuonna 2011.

Ravelinin väitöstutkimukseen perustuvan toimintamallin mukaisesti tanssiesitys voi olla tukemassa ja täydentämässä hoitotyötä. Toimintamallissa perustetaan muisteluryhmä muistisairaille vanhuksille. Ryhmän ohjauksesta vastaa hoitohenkilöstö ja muisteluryhmässä voi haluttaessa olla mukana myös omaisen tai muu potilaan läheinen. Koreografi suunnittelee muistojen perusteella tanssiteoksen, joka esitetään ryhmälle. Esityksen jälkeen ryhmä kokoontuu jälleen muisteluryhmään jakamaan kokemuksiaan tai vanhus voi keskustella kokemuksistaan omaisen tai oman hoitajan kanssa. (Ravelin, T. 2011.)

4.3.3 Nuorten syrjäytymisen ehkäisy

Vuonna 2010 Routa hallinnoi TUKEVA- hanketta. TUKEVA-hankkeen ITU3-osallistavan taiteen osion tarkoituksena oli kehittää työmuotoja, joissa tuetaan lapsia, nuoria, perheitä ja työntekijöitä soveltavan taiteen keinoin. Yhteistyössä olivat mukana Puolangan ja Sotkamon perhekeskukset, Kainuun Keskussairaalan nuorisopsykiatrian ja aikuispsykiatrian osastot, Kainuun maakunta-kuntayhtymän lastensuojeluyksikkö (lastenkoti Salmila), kainuulaisia kouluja ja Tervein mielin Kainuussa -hanke. (Routa 2010.)

Ennen TUKEVA-hanketta Routa oli mukana Suomen kulttuurirahaston Myrsky-hankkeen Ydin-projektissa, jossa viisi tanssinopettajaa kiersi kaikissa Kainuun yläkouluissa yhteensä yli 500 oppitunnin ajan opettamassa lähes 3000 nuorelle liikettä ja tanssia. Mukana projektissa oli myös Kuopion Savonia-ammattikorkeakoulun tanssinopettajaopiskelijoita sekä Teatterikorkeakoulun

tanssinopiskelijoita. Osallistavan taiteen tarkoituksena on estää nuorten syrjäytymistä ja tukea syrjäytymisvaarassa olevia nuoria. (Routa 2010.)

4.3.4 Yleisötyö

Routa on järjestänyt koko toimintansa ajan sekä kotinäyttämöllään että kiertueiden yhteydessä yleisökeskusteluja, joissa yleisöllä on mahdollisuus kysyä koreografilta teoksesta ja siihen liittyvästä työprosessista, sekä työpajoja, joita tanssijat ovat ohjanneet katsojille. (Routa toimintakertomukset 2004-2010.) Viimeisin Roudan yleisötyöhön liittyvä tapahtuma oli Sonja Ryhäsen Evoluutio – erään perunan tarina & Biorytmi -teosten jälkeinen yleisökeskustelu. Keskustelun avasi koreografi Ryhänen ja paikalla oli noin 20 tanssista kiinnostunutta katsojaa.

4.4 Tanssikouluysteistyö

Kainuun musiikkiopiston ja Kajaanin tanssiteatterin kannatusyhdistys ry:n järjestämä tanssikoulutus muodostaa Kajaanin tanssin tanssikoulun, joka tarjoaa taiteen perusopetusta sekä laajan että yleisen oppimäärän mukaisesti Kajaanissa ja Sotkamossa. Kajaanin tanssi tarjoaa nykytanssia, jazztanssia, streetdancea, klassista balettia, miesten- ja poikien tanssitunteja, voimajoogaa, lastentanssia sekä taaperotanssia. Tanssikoulun rehtorina on toiminut vuodesta 2008 lähtien Minna Palokangas-Sirviö, joka oli mukana Roudan perustamisessa. Tällä hetkellä sekä Palokangas-Sirviö että Sonja Ryhänen toimivat päätoimisina tanssinopettajina Kajaanin tanssin tanssikoulussa. Tällä hetkellä tanssikoulussa on neljä päätoimista tanssinopettajaa, Ryhäsen ja Palokangas-Sirviön lisäksi Elena Sukmanov-Kärki sekä Outi Paananen. (Kajaanin tanssi 2011.)

Roudan tanssijat ovat alusta saakka toimineet opettajina Kajaanin Tanssin tanssikoulussa. Erityisesti edistyneemmät oppilaat seuraavat aktiivisesti Roudan toimintaa ja prosessoivat näkemiään esityksiä opettajiensa johdolla. ”Yhteistyön tarkoituksena on syventää oppilaiden tietoutta tanssista ammattina. Tanssikoulun oppilas oppii myös ymmärtämään eri taidealojen ja taideyhteisöjen kanssa tehtävän yhteistyön tärkeyden ja tuon yhteistyön tarjoaman mahdollisuuden taiteiden väliseen vuorovaikutukseen. Näkemänsä ja pohdiskelemansa kautta hän oppii arvostamaan myös omaa työtään.” (Routa, toimintakertomus 2004.)

Tanssiteknisesti ja esiintyjinä pitkälle edenneet tanssinopiskelijat ovat vuodesta 2004 lähtien päässeet myös tanssijoiksi Roudan teoksiin. Vuonna 2010 tanssikoulu yhteistyö lähti laajamuotoisemmin käyntiin Sonja Ryhäsen koreografioiden Evoluutio – erään perunan tarina ja Biorytmi myötä. Evoluutio – erään perunan tarina -teoksessa tanssi 19 Kajaanin tanssin erikoiskoulutusryhmien oppilasta. Biorytmissä tanssi yksi erikoiskoulutusryhmän tanssioppilas. Roudan perustajajäseniin kuuluvan Ryhäsen mukaan Routa-ryhmä ja Kajaanin tanssi ovat nykyään jo riittävän erilliset toimijat, jotta näin laajamuotoinen yhteistyö on mahdollista. Routa käsitetään yleisön keskuudessa tanssikoulusta erilliseksi ammattilaisryhmäksi. (Ryhänen, S., suullinen tiedonanto 2011.)

4.5 Kajaani tanssii -tapahtuma

Vuosittain helmikuussa kaupunki järjestää Kajaani tanssii! -tapahtuman yhteistyössä Kajaanin tanssiteatterin kanssa. Routa on ollut mukana tapahtuman tuottajana ja järjestäjänä. Tapahtuman yhteydessä järjestetään Uudet tanssit -koreografiakatselmus, johon osallistuvat enimmäkseen tanssikoulut ja nousevat koreografilupaukset. Esiraati valitsee katselmukseen tallenteiden perusteella noin 40 teosta, joista ansioituneimmat palkitaan rahapalkinnoin ja kunniakirjoin. Lisäksi jokainen tapahtumaan osallistunut teos saa palautta arvioijilta. (Kajaanin tanssi 2011.) Viime vuosina tapahtuma on

kasvanut kansainväliseksi ja osallistujia on ollut esimerkiksi Keski-Euroopasta, Venäjältä ja Virossa. Kajaani tanssii –tapahtuma on tanssikoulun ja Roudan ohessa tehnyt Kajaania tunnetuksi tanssikaupunkina.

Katselmuksen lisäksi tanssiviikolla nähdään vuosittain kajaanilaisten tanssiyhteisöjen yhteisnäytös, tanssinharrastajien Omat tanssit -koreografiaailta ja vierailuesityksiä sekä Kaukametsän kongressitalon että Generaattorin näyttämöllä. Tanssiviikon suosituin tapahtuma on jo useana vuonna ollut lauantainen gaala-ilta, jossa ovat esiintyneet Roudan lisäksi monet kansallisesti tunnetut ryhmät ja tanssitaiteilijat, kuten Jorma Uotinen, Nina Hyvärinen, Tanssiteatteri Minimi ja Reija Wäre.

4.6 Muut yhteistyökumppanit ja tanssin aluekeskusyhteistyö

Roudan yhteistyökumppaneina ovat toimineet mm. seuraavat tahot: Kulttuuriosuuskunta G-voima, Kajaanin kaupunginteatteri, Kaukametsä, Kajaani Tanssii -tapahtuma, Kaukametsän kamariorkesteri, Kajaanin Tanssiteatteri ja Kainuun Musiikkiopisto, Taidemuseo, Kainuun Museo, Oulun läänin taidetoimikunta, Kajaanin kaupunki, Oulun kaupunginteatteri, Unicef, Irti huumeista ry, Turku 2011 Kulttuuripääkaupunkisäätiö, Oulun yliopisto, Pohjoisen tanssin aluekeskuksen partnerit sekä yksityiset kajaanilaiset henkilöt ja tahot. (Routa 2004-2010.)

Tanssin aluekeskustoiminta lähti käyntiin vuonna 2004 opetusministeriön asettaman työryhmän tekemän aloitteen perusteella. Aluekeskustoiminta kattaa koko Suomen ja aluekeskuksia on Suomessa kuusi; Zodiak – Uuden tanssin keskus/Tanssin aluekeskus Helsinki, Läntinen tanssin aluekeskus, Sisä-Suomen tanssin aluekeskus, Pohjanmaan tanssin aluekeskus, Itäinen tanssin aluekeskus sekä Pohjoinen tanssin aluekeskus, johon Routa-ryhmäkin kuuluu.

Aluekeskusverkoston mukaan valintakriteereinä olivat ”jo olemassa oleva toiminta, ilmaisuvoimainen ja korkeatasoinen alan osaaminen sekä toiminnan kokonaisuuden kannalta valtakunnallinen kattavuus.” Aluekeskusten rahoitus

koostuu opetusministeriön rahoituksesta, alueellisesta ja paikallisesta rahasta sekä oman toiminnan tuotoista. (Tanssin aluekeskusverkosto 2011.)

Routa pääsi osaksi Pohjoisen Tanssin Aluekeskusta lokakuussa 2004. Aluekeskustoiminnan tavoitteena on edistää taide- ja kulttuuripalveluiden tasarvoista saatavuutta asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta. ”Aluekeskustoiminnalla kehitetään ja kasvatetaan tanssitaiteen tarjontaa myös kaupunkikeskusten ulkopuolella. Näin parannetaan tanssitaiteilijoiden mahdollisuuksia työllistyä ammatissaan ja lisätään monipuolista yhteistyötä tanssin alalla.” (Pohjoinen tanssin aluekeskus 2011.) Aluekeskustoiminta pyrkii vahvistamaan tanssin asemaa taiteen kentällä Suomessa ja edistämään tanssikulttuuria. Ensisijaisena pyrkimyksenä on kehittää yhteistyötä aluekeskuksen toimijoiden välillä ja saada lisää katsojia esimerkiksi monipuolisen yleisötyön avulla. (Pohjoinen tanssin aluekeskus 2011.)

Pohjoisen tanssin aluekeskukseen kuuluvat Roudan lisäksi JoJo – Oulun tanssin keskus Oulusta, Kansantanssiteatteri Rimpparemmi Rovaniemeltä sekä Pyhäsalmen Tanssi ry Pyhäjärvi (Pohjoinen tanssin aluekeskus 2011). Pohjoisen tanssin aluekeskuksen mallia kutsutaan satelliittimalliksi toimijoiden sijaitessa suhteellisen kaukana toisistaan verrattuna vaikkapa Tanssin aluekeskus Helsinkiin, johon kuuluu yksin helsinkiläinen Zodiak (Zodiak 2011).

Opetusministeriön aluekeskuksille myöntämä rahoitus on kasvanut vuoden 2005 450 000 eurosta vuoden 2011 miljoonaan euroon. Vuonna 2009 ministeriö arvioi aluekeskusten toiminnan laadullisesti ja määrällisesti ja toiminta sai hyvät arviot. Tuen määrän nousu vuosittain koetaan luottamuslauseena aluekeskustoimintaa kohtaan. (Tanssin aluekeskusverkosto 2011.) Pohjoisen tanssin aluekeskuksen saama tuki on kasvanut vuodesta 2005 vuoteen 2010 mennessä 50 000 eurosta 180 000 euroon (Pohjoinen tanssin aluekeskus 2011).

5 PROSESSIKUVAUS ROUDAN TANSSITEOKSESTA

BIORYTMI

”BIORYTMI on teos, jossa kolme eri ikäistä naista kohtaavat. Henkilöiden näkökulmasta kurkistetaan arkeen ja juhlaan, ihmisen normaaliin tempoilevaan rytmiin. Kenen rytmi on kiihkeä, kenen verkkainen. Onko kenenkään verkkainen? Saako sellaista ylipäätään olla, viipyilevää, asioita pohdiskelevaa henkilöä? Biorytmi kertoo ajastamme, hallitsemattoman kiireen voimasta.” (Routa 2011.)

Kirjoitan opinnäytetyöni osana kuvauksen koreografisesta prosessista. Teos on nimeltään Biorytmi ja se ensiesitettiin Kajaanissa Generaattorin näyttämöllä maaliskuussa 2011. Teos on nykytanssikoreografia kolmelle eri-ikäiselle ja eri elämäntilanteessa olevalle tanssijalle. Teoksen koreografi on 40-vuotias kokenut näyttelijä, koreografi ja tanssinopettaja Sonja Ryhänen, joka myös itse tanssii teoksessaan. Ryhäsen vastuulla oli teos kokonaisuudessaan, sisältö, liike, harjoitusaikataulujen järjestely ja musiikki yhdessä muusikko Kalle Pakalénin kanssa.

Ryhänen on Roudan perustajajäsen ja Kajaanin tanssiteatterin kasvatti. Hän on valmistunut Kuopion konservatoriosta tanssinopettajaksi vuonna 1996. Sen jälkeen hän on toiminut tanssijana kuopiolaisessa tanssiteatteri Minimissä ja tanssinopettajana eri puolilla Suomea. Vuonna 2000 Ryhänen sai kiinnityksen Kajaanin kaupunginteatteriin näyttelijäksi ja on tällä hetkellä virkavapaalla teatterista. 2000-luvun alusta lähtien hän on opettanut jazz- ja nykytanssia Kajaanin tanssiteatterissa ja on tällä hetkellä päätoiminen tanssinopettaja.

Toinen tanssijoista on 15-vuotias Tiina Romppainen, joka harrastaa aktiivisesti tanssia Kajaanin tanssiteatterin erikoiskoulutusryhmässä ja käy Hauholan yläkoulua. Romppainen on tanssiteknisesti pitkälle edennyt tanssiharrastaja. Koulunkäynnin ja harrastustuntiansa ohella hän keskittyi teoksen työprosessissa liikemateriaalin opiskeluun.

Itse olen 22-vuotias, juuri valmistuva tanssinopettajaopiskelija Turun ammattikorkeakoulun taideakatemiasta ja olin Roudalla työharjoittelussa kevään 2011. Roolini oli tanssijantyön ohella avustaa koreografia sisällön tuottamisessa ja idean kehittämisessä sekä olla ikään kuin vastakaikuna teoksen sisältä käsin.

5.1 Työtapa ja tavoite

Varsinaiset harjoitukset alkoivat 6.1.2011 ja työstimme teosta neljänä tai viitenä päivänä viikossa, kolmesta kuuteen tuntia kerrallaan. Lisäksi Ryhänen antoi meille tehtäviä, joihin paneuduimme harjoitusaikojen ulkopuolella ja joihin palasimme myöhemmillä harjoituskerroilla. Ryhänen loi kohtauspohjat pitkälti improvisaation kautta ja käytti luomaamme liikemateriaalia apuna ja runkona koreografiaa tehdessään.

Kirjoitin työpäiväkirjaa lähes päivittäin koko prosessin ajan. Työpäiväkirjan pohjalta kirjoitan omista kokemuksistani tanssijana. Tavoitteenani on kuvata lähemmin ja yksityiskohtaisemmin yksi Routa-ryhmän projekti esimerkkinä ryhmän toiminnasta. Samalla haluan saada aikaan kuvauksen tanssin ammattilaisten ja harrastajien välisen yhteistyön hyödyistä ja ongelmista sekä tuoda esiin tilanteita, joissa ammattilaisen ja harrastajan kokemukset poikkeavat toisistaan.

Toivon, että prosessikuvauksen lukeminen on avuksi edistyneiden tanssioppilaiden kanssa tavoitteellisesti työskenteleville tanssinopettajille ja koreografeille. Sen luettuaan he voisivat paremmin ymmärtää nuoria tanssijoita, suhtautua heihin ja ottaa etukäteen huomioon edellä mainittuja tilanteita luoden näin kaikille osapuolille antoisan ja hedelmällisen prosessin sekä miellyttävän työilmapiirin. Lisäksi toivon kuvauksen innostavan tanssitaiteilijoita ympäri maata ja valottavan työmahdollisuuksia Pohjois-Suomessa yhtenä vaihtoehtona pääkaupunkiin ja Etelä-Suomeen keskittyneelle tanssitaiteelle.

5.2 Prosessikuvaus

Biorytmin varsinaiset harjoitukset alkoivat 6.1.2011. Sitä ennen puhuimme puhelimessa käytännön asioista. Ensimmäinen tapaaminen pidettiin Kajaanin Generaattorilla Routa-ryhmän, G-voiman ja Kajaanin harrastajateatterin yhteisissä työtiloissa. Paikalla olivat koreografi-tanssija Sonja Ryhänen, tanssijat, pukusuunnittelija Jaana Kurttila sekä Kajaanin kaupunginteatterin puvustaja Piki Paananen. Kokoonnuimme kahville vihreään huoneeseen kuulemaan koreografin ajatuksia ja tutustumaan toisiimme.

Ryhänen kertoi työstävänsä teosta nimellä Biorytmi. Yhtä aikaa Biorytmin kanssa Ryhänen oli alkusyksystä asti työstänyt toista, samassa illassa nähtävää teostaan Evoluutio – erään perunan tarina, jossa tanssivat Kajaanin tanssin erikoiskoulutusryhmien edistyneimmät tanssinharrastajat. Koreografin mukaan Biorytmi oli jäänyt sekä ajallisesti että ajatuksellisesti Evoluution jalkoihin, mikä olikin odotettavissa, sillä prosessi oli vasta alkuvaiheessa. Tanssijan näkökulmasta pääsimme kuitenkin työhön hyvin kiinni heti ensimmäisestä päivästä lähtien; teos tulisi käsittelemään kiirettä ja sitä, miten ihminen päivittäin tempoilee omaa biologista rytmiään vastaan juostessaan paikasta toiseen.

Aivan aluksi tutustuimme käsitteeseen ”biorytmi”. Kyseessä on eräänlainen näennäistieteellinen, astrologiaan rinnastettava tapa kuvata ihmisen henkistä ja fyysistä tilaa syntymäajan perusteella. Internetistä löysimme laskurin, jolla voi laskea oman biorytminsä; laskuriin syötetään syntymäaika, ja vastineeksi se kertoo graafisen käyrän muodossa, missä biorytminsä vaiheessa henkilö on tällä hetkellä työn, älyn, talouden, fyysisen olemuksen sekä tunteidensa suhteen. Tarkistimme koneelta jokaisen työryhmän jäsenen biorytmin saadaksemme tuntumaa aiheeseen. Lisäksi kerroimme jokainen vuorollamme kolme asiaa itsestämme, tarkoituksena tutustua työryhmään.

Kahvittelun jälkeen aloitimme tanssijoiden kanssa tunnin mittaisella improvisaatioharjoituksella, jonka aikana koreografi tutustui tapaamme liikkua.

Joululoman jälkeen kunto ei ollut täysin kohdallaan ja harjoitus tuntui ”takkuavan”, joten päätimme jatkaa viikonlopun jälkeen maanantaina.

Ensimmäisillä viikoilla saimme koreografilta tehtäviä, kuten: ”Mitä tarkoittaa fyysinen hyvä/paha olo? Kirjoita kolme asiaa molemmista perjantaiksi.” ”Tee liikesarja, jossa yhdistyvät heilahdus, syöksy, hyppy, ympärimeno ja paluu.” ”Mieti kolme liikettä/asentoa hyvästä olostä ja kolme pahasta olostä.” ”Kirjoita paperille kymmenen tunne- tai olotilaa.” Opettelimme ensimmäiset versiot alkukohtauksen liikemateriaalista heti toisissa harjoituksissa. Tehtävien kautta pääsimme osallistumaan teoksen sisältöön ja liikemateriaaliin.

Heti alussa kävi selväksi, että Ryhäsen teoksissa ilmaisu on liikemateriaalia tai tanssitekniikkaa tärkeämpi osa. Ryhänen kertoi, kuinka häntä kiinnostaa nähdä lavalla pikemminkin ihminen kuin huippuunsa treenattu virtuoosi. Tämä mentaliteetti määrittäi koko työprosessia. Teoksen sisällön ja sanoman pohtimiseen käytettiin runsaasti aikaa, ja koreografi halusi tutustua tanssijoihinsa henkilökohtaisella tasolla. Liikemateriaalin suhteen Ryhänen oli vähemmän analyyttinen, eikä tavoitteena missään vaiheessa ollut hioa liikettä äärimmäisen täsmälliseksi, mutta ilmaisun olisi oltava kohdallaan.

Työstimme teosta sisällöllisesti koreografian kanssa kahdestaan arkisin klo 11-14. Kolmas tanssijoista, Tiina Romppainen, pääsi peruskoululaisena harjoituksiin yleensä kolme kertaa viikossa klo 14-16. Hänen kanssaan keskityttiin liikemateriaalin opiskeluun.

Yksi tärkeimpiä teosta määrittäviä tekijöitä oli alusta asti tila. Teos valmistettiin esitettäväksi Generaattorin näyttämöllä siten, että katsomo muodostaa neliön, jonka sisällä teos tapahtuu. Lattiapinta-alaa jäi suhteellisen vähän tanssilaksi, mikä rajoitti liikemateriaalia osaltaan jo prosessin aikana; pitkät, liikkuvat sarjat muotoutuivat suuntia vaihtamalla ja tanssijat juoksevat lavaa ympäri saadakseen matkan tuntua. Tanssijalta pieni ja intiimi tila ilman varsinaista frontaalisuuntaa vaati paljon; katsojat olivat parhaimmillaan kymmenen sentin päässä esiintyjistä, ja heidän ilmeensä ja reaktionsa näkyivät välittömästi. Samoin myös tanssija on jatkuvasti katseiden kohteena joka puolelta, joten

läsnäolon oli oltava sataprosenttista. Omaa liikkumistaan oli osattava rajata, pienentää tai muutoin hallita niin, ettei synny vaaratilanteita.

Alkukohtaus oli ainoa, joka säilyi lähes muuttumattomana koko työprosessin ajan. Liikemateriaalin pohjana on askelsarja, joka liikkui tilassa geometrisen tarkasti. Tanssijat liikkuvat unisonossa eri suuntiin. Ensimmäisessä kohtauksessa Ryhänen halusi esitellä esiintyjät yleisölle ja antaa heille aikaa katsoa, keitä lavalla on ja ikään kuin tutustua tanssijoihin. Katsojaa ei haluttu näännyttää heti teoksen alussa suurella määrällä liikemateriaalia, joten unisono ja alun rauhallisuus tuntuivat erinomaisen hyvin perustelluilta tanssijallekin. Alkukohtauksen jälkeen liikemateriaali pysyy osin samana, mutta musiikki muuttuu rauhallisesta ja helisevästä rajummaksi ja nopeatempoisemmaksi, ja tanssijat alkavat ottaa kontaktia toisiinsa myös fyysisesti.

Esittely jatkuu sanaleikillä, jossa tanssijat seisovat keskellä lavaa pallotellen itseään kuvaavia sanoja toisilleen. Sanaleikki syntyi puhtaasti Ryhäsen ideasta, ja sitä pyöriteltiin useaan suuntaan, kunnes Ryhäselle valkeni, että tärkeintä puheosuudessa on nimenomaan rytmi. Niinpä sanoista muodostui eräänlainen loru riimeineen.

Tammikuun lopussa saimme kaikki omat esineet, joiden oli tarkoitus olla keskeinen osa seuraavaa kohtausta, joka kuvaisi arkea ja kiirettä. Minun esineeni oli matto, Romppaisen pahvilaatikko ja Ryhäsen sänky. Improvisoimme esineidemme kanssa etsien mitä kummallisimpia tapoja käyttää niitä. Kirjoitimme kukin paperille kymmenen arkista puuhaa kuvaavaa sanaa (kuten ”harjata hampaat”) sekä kymmenen adjektiivia (kuten ”hätäinen”). Sen jälkeen adjektiiveja ja teonsanoja liitettiin toisiinsa ja yhdistettiin esimerkiksi hätäinen hampaiden harjaus ja mattoon kääriytyminen. Tarkoituksena oli luoda yllättäviä ja hauskoja liikkeitä, joiden pohjalta aloimme rakentaa kohtausta.

Ryhäsen tyyliin koreografina kuuluu avoimuus; hän piti jatkuvasti huolta, että tanssijat tiesivät, mihin suuntaan teoksessa ollaan menossa ja mitä milläkin harjoituksella haetaan. Muu Roudan henkilökunta – taiteellinen johtaja, tuottaja,

tekniikka - seurasi teoksen etenemistä viikoittain alusta saakka antaen palautetta ja ehdotuksia.

Loppujen lopuksi kiirekohtaukseen päätyivät matto, trampoliini ja pieni, kaksioportainen koroke. Kohtauksen valmistamiseen käytettiin suhteellisesti eniten aikaa koko teoksen valmistelusta ja se ehti muuttua prosessin aikana useita kertoja totaalisesti. Koreografi teki rohkeita päätöksiä jättäessään liikkeellisesti lähes valmiin kohtauksen pois ja aloittamalla kohtauksen tekemisen uudelleen alusta. Rohkeat valinnat osoittautuivat toimiviksi ja toisaalta kohtauksen muokkaaminen liikkeellisesti ei tuntunut vaikealta peruslähtökohdan pysyessä samana.

Kolme viikkoa ennen ensi-iltaa sairastuin korkeaan kuumeeseen, rajuun keuhkoputkentulehdukseen ja kurkunpääntulehdukseen. Monet kohtaukset olivat vielä pahasti kesken ja taudin rajuus yllätti itsenikin; makasin sängyssä viikon verran voimatta syödä juurikaan mitään. Sen jälkeen otti luonnollisesti vielä aikansa, ennen kuin voimani olivat palautuneet ja antibioottikuuri ohi niin, että saatoin alkaa taas rasittaa kehoani fyysisesti. Ryhänen suhtautui tilanteeseen realistisesti ja järkevästi ja pohdimme vakavasti, tulisiko ensi-iltaa siirtää. Sairaana ollessani Romppainen ja Ryhänen saivat kuitenkin vietyä teosta eteenpäin vauhdilla; minulle ja Romppaiselle suunniteltu juoksukohtaus muutettiin Ryhäsen ja Romppaisen duetoksi. Minun roolikseni jäi alun perin Ryhäselle itselleen kaavailtu kertojan osuus, mikä helpotti toipumistani suuresti, sillä sain välttää rasitusta vielä muutaman ylimääräisen päivän ja harjoitella lähinnä mikrofonin puhumista.

Päädyimme lopulta siihen, että ensi-iltaa ei siirretty, vaan jatkoimme harjoituksia vointini mukaan, pikkuhiljaa. Viikkoa ennen ensi-iltaa aloin olla taas kunnossa, jolloin harjoittelimme loppukohtaukseen sooloni. Viimeisellä viikolla teos oli siis jo liikkeellisesti valmis, ja kohtausharjoitusten sijaan - ja toisinaan niiden lisäksi - oli yksi tai kaksi läpimenoa päivittäin. Läpimenojen aikana teos kasvoi täyteen mittaansa. Niiden jälkeen teos muokkautui ja sitä muokattiin koyleisön palautteen perusteella joiltakin osin.

Biorytmin työprosessin aikana suurin haaste oli aikataulutus. Ryhänen oli työstänyt syksystä asti myös toista teosta *Evoluutio* – erään perunan tarina, joka esitettäisiin samassa illassa Biorytmin kanssa ja jossa tanssivat Kajaanin Tanssin erikoiskoulutusryhmien oppilaat. Lisäksi Ryhänen työskentelee Kajaanin tanssiteatterissa täyspäiväisenä tanssinopettajana, joten iltaisin ei ollut mahdollista harjoitella. Tiinan koulunkäynnin, töiden sekä pienten lasten äitiyden yhdistäminen vaikutti välillä aikataulullisesti mahdottomalta tehtävältä. Mahdotonta se ei ollut, vaikeaa kylläkin.

5.3 ”Opin, että koreografiaa voi hinkata vaikka kuinka kauan” eli mitä tulee ottaa huomioon nuorten tanssioppilaiden kanssa työskenneltäessä

Biorytmin nuorin tanssija 15-vuotias Tiina Romppainen on mielestäni ikäisekseen erittäin pitkällä sekä tanssiteknisesti että esiintyjänä. Hänen kanssaan työskentely oli helppoa, ja Romppaisen asenne työntekoon oli positiivinen. Nuoresta iästään johtuen hänellä ei ollut vielä vakiintuneita liikemaneereja tai -ratoja, joten Tiinan avulla saimme aikaan aivan uudenlaista liikemateriaalia, jossa minä ja koreografi saimme molemmat haastaa itsemme uudella tavalla. ”Tiinan valinta Biorytmiin oli minulle selkeää alusta asti. Jollakin tavalla näen Tiinassa pilkahduksen itseäni nuorena tanssijana” (Ryhänen, Sonja, koreografi, suullinen tiedonanto 2011). Haastattelin Romppaista sähköpostitse (Liite 2).

Romppainen on aloittanut tanssin noin 3-vuotiaana lastentanssilla ja siirtynyt vähän vanhempana jazz- ja nykytanssiin. Erikoiskoulutusryhmään hän on siirtynyt vuonna 2007 tai 2008, jolloin viikoittaiseen lajirepertuaariin tuli mukaan myös klassinen baletti, puolitoista tuntia kaksi kertaa viikossa. Keskimäärin Romppainen käyttää tanssiharrastukseensa aikaa noin kuusi tuntia viikossa, tosin Biorytmin aikana harjoitusmäärä vähintäänkin tuplaantui. Tanssiharjoitukset Romppainen laskee vapaa-ajaksi, jos työskentely ei tunnu

”pakkopullalta” ja harjoituksissa on mukava tunnelma. Tanssin lisäksi Romppaisella ei ole muita harrastuksia.

”Ammattilaisproduktiossa mukana oleminen oli tosi erilaista verrattuna tavallisiin produktioihin. Oli niin paljon enemmän tehtävää ja produktio oli paljon isotöisempi. Mutta kokonaisuutena mukava” (Romppainen, T. 2011). Nuorten tanssioppilaiden kanssa työskenneltäessä aikataulut on toisinaan hankalaa, sillä tanssioppilaat käyvät päivisin koulussa. Lisäksi harjoitukset on sovittava yhteen viikoittaisten tanssituntien kanssa. Koreografin on otettava huomioon, että nuorten tanssijoiden päätyö on koulunkäynti, ja harvalla koululaisella tai lukiolaisella on puhtia usean tunnin iltaharjoitukseen. Ammattilaisasennetta ei voi vaatia tanssioppilaalta. Usein kaksi tuntia on riittävä aika nuorelle; harvan keskittymiskyky riittää enempään koulupäivän ja tanssitunnin jälkeen. Koreografin on huomioitava, että vaikka hän voi tehdä teosta päivittäin pitkiä rupeamia ja käyttää työhönsä suuren osan ajastaan, on tanssioppilaan tilanne toinen.

Yksi vaikeimmista asioista nuorten kanssa työskenneltäessä on turhautumisen välttäminen. Harjoitukset tulisi suunnitella tiiviiksi ja työntäyteisiksi niin, ettei nuori koe tuhlaavansa aikaa esimerkiksi kokeisiin luvun sijaan. Ihannetilanteessa koreografi antaa muille tanssijoille lisätehtäviä tai pyytää heitä harjoituttamaan toisiaan sillä aikaa kun harjoituttaa pientä osaa ryhmästä. Lyhyt harjoitusaika kannattaa käyttää mahdollisimman tehokkaasti, jolloin tanssijoiden mielenkiinto ja työmotivaatio pysyy yllä ja lopputulos on paras mahdollinen.

Romppaisen mielestä vaikeinta harjoitusprosessissa olivat ”huonot päivät”, jolloin mikään ei onnistunut tai innostanut ja oli vaikea saada mitään aikaan. Myös sarjojen oppiminen tuntui toisinaan hankalalta. (Romppainen, T. 2011.) Nuorten kanssa työskentelevällä koreografilla on oltava tarkka silmä ja hyvä ihmistuntemus; on nähtävä, milloin tanssijalla on ”huono päivä” ja osattava antaa oppilaalle riittävästi tilaa. Toisaalta on osattava myös puskea ja kannustaa eteenpäin sopivissa tilanteissa. Sama pätee myös ammattitanssijoiden kanssa työskentelyyn, vaikka ammattitanssija onkin jo

oppinut suhtautumaan tanssiharjoitukseen työntekona ja osaa helpommin jättää ”huonon fiiliksen” harjoitussalin ulkopuolelle.

Romppaisen mukaan mukavinta harjoitusprosessissa oli tavata uusia ihmisiä ja tutustua kunnolla ammattilaistyöskentelyyn. ”Opin, että tanssijoilta tarvitaan sitoutumista ja aikaa produktioon ja että koreografiaa voi tehdä monella eri tavalla ja eri harjoitusten avulla. Sitä voi hinkata vaikka kuinka kauan tai siihen voi lisätä vain hetken mielijohteesta jotakin.” (Romppainen, T. 2011.)

Haluttu lopputulos on harvoin työprosessin aikana kirkas edes koreografille. Hän saattaa hioa kohtausta useita tunteja tai päiviä vain huomatakseen, ettei kohtaus viekään teosta eteenpäin ja se on jätettävä pois. On tärkeää pitää nuoret tanssijat ajan tasalla ja kertoa heille, ettei työn alla oleva kohtaus välttämättä ole lopullinen, vaan voi johtaa mahdollisesti johonkin täysin uuteen ideaan.

Turhautumisen ja uupumuksen välttämiseksi koreografien vastuulla on myös huolehtia, että koulun ja harjoitusten väliin jää riittävän pitkä lepo-, ruoka- ja juomatauko. Nuorten tanssijoiden ruokailuun kannattaa puuttua, jos se tuntuu tarpeelliselta. Nuori tanssija ei välttämättä osaa tai uskalla sanoa, milloin keho tai mieli on liian väsynyt harjoittelemaan ja harjoitus valuu hukkaan. Siksi koreografien on kysyttävä tanssijoidensa vointia ja luotava turvallinen ja avoin ilmapiiri tekemällä selväksi, että nuori saa olla myös väsynyt.

Mielestäni koreografilla on aina vastuu tanssijoidensa hyvinvoinnista. Erityisesti nuorten tanssijoiden kohdalla koreografi on vastuussa myös siitä, että tanssijat huoltavat kehoaan tai ainakin saavat siihen riittävää ohjeistusta. Alkulämmittely, loppuverryttely ja venyttely tuskin kuuluvat jokaisen tanssioppilaan päivärutiineihin. Siksi onkin hyvä ajatus pitää yhteinen lämmittely harjoituksen alkaessa vammojen välttämiseksi.

Biorytmien harjoituksissa lämmittelimme toisinaan yhdessä ja toisinaan erikseen. Koreografi huolehti niin henkisestä kuin fyysisestäkin jaksamisestamme koko prosessin aikana. Biorytmien harjoituskauden aikana Romppainen huomasi muutoksia myös kehossaan. Suuremman harjoitusmäärän vuoksi keho tuntui

olevan paremmassa kunnossa kuin yleensä. Koreografiasta tai työprosessista Romppainen ei olisi osannut tai halunnut muuttaa mitään. ”Luultavasti lähtisin uudelleen mukaan ammattilaisproduktioon, oli niin mukava kokemus!” (Romppainen, T. 2011.)

5.4 Ammattilais-harrastajayhteistyön hyödyt

Useista mahdollisista ongelmista ja huomioitavista tilanteista huolimatta ammattilais-harrastajayhteistyö voi olla hyvin hedelmällistä kaikille osapuolille. Sonja Ryhänen kertoo saavansa tanssioppilailta energiaa ja uusia ideoita. ”On mahtavaa nähdä nuoren tanssijan edistyvän ja kehittyvän. Saa ikään kuin nähdä oman työnsä kantavan hedelmää.” (Ryhänen, S. 2011.)

Tanssioppilaiden käyttäminen tanssiteoksessa voi tuoda tanssiryhmälle lisää katsojia. Oppilaiden kautta muutoin tanssiteoksen kohderyhmään kuulumattomat perheenjäsenet ja sukulaiset saadaan katsomoihin. Nuorten kautta sana kiirii myös kouluihin ja oppilaitoksiin, ja kaveriaan katsomaan tullut nuori voi hyvinkin olla tulevaisuuden tanssiyleisöä.

Tanssikouluysteistyöllä voidaan työllistää koreografeja ja tanssin ammattilaisia suhteellisen vähällä taloudellisella panostuksella. Harvalla tanssiryhmällä on mahdollisuus palkata 20 tanssijaa puoli vuotta kestävään harjoitusprosessiin esityksineen, mutta toisaalta harjoitusprosessin voi hyvin sisällyttää tanssikoulun opetussuunnitelmaan tanssiteknistä harjoittelua tukevana ja esiintymistaitoa kehittävänä elementtinä. Teoksen liikemateriaali voidaan haluttaessa suunnitella niin, että se harjoittaa kunkin oppilaan tanssiteknisiä ongelmakohtia.

Toki harrastajien käyttäminen tanssijoina rajoittaa liikemateriaalin luomista. Toisaalta, kuten aiemmin totesin, nuoren tanssijan vielä urautumattomat liikeradat saattavat tuoda koreografille uusia mahdollisuuksia. Tanssiteknisen taituruuden sijaan teoksen sisällön merkitys korostuu. ”Itse olen koreografina kiinnostunut näkemään lavalla henkilön, en niinkään sitä, kuinka monta piruettia

hän pyörii”, Ryhänen toteaa suhteestaan harrastaja-ammattilaisyhteistyöhön (Ryhänen, S. 2011).

6 ROUDAN SAAVUTUKSET JA TOIMINNAN

VAIKUTUKSET

6.1 Tunnustukset

Routa vastaanotti vuonna 2010 Tanssin maineteko -palkinnon. Palkinto on 3000 euron suuruinen tunnustus kollegoilta; palkinnon saajasta päätti Tanssitaiteilijain liiton hallitus.

Perustelujen mukaan ”kajaanilainen Routa-ryhmä on tehnyt sinnikkäästi töitä tanssin hyväksi ankarissa olosuhteissa. Ammattitaitoisten taiteilijoiden teokset ovat koskettaneet kaikenikäisiä. Monipuolisuus, ihmisläheisyys, rohkeus ja peräänantamattomuus kuvastavat Routaa” (Teatterin tiedotuskeskus 2010). Teatterin tiedotuskeskuksen mukaan Tanssin Maineteko -palkinto myönnetään vuosittain henkilölle tai yhteisölle, joka vuoden aikana on tehnyt tanssin alueella läpimurron, edistänyt tanssitaiteita näyttämöllä tai näyttämön ulkopuolella tavallisuudesta poikkeavalla tavalla tai ansioitunut pitkäaikaisella työllä tanssitaiteen hyväksi. Palkinto voidaan antaa myös taholle, joka on panostanut tanssiin koko elämänsä, mutta jolle ei aikaisemmin ole annettu tunnustusta. (Teatterin tiedotuskeskus 2010.)

Aikaisemmin palkinnon ovat saaneet tanssitaiteilija Tarja Rinne (2000), tanssitaiteilija Riitta Vainio (2001), toiminnanjohtaja Raija Ojala (2002) ja tanssipedagogi Eeva Kaario-Kela (2005), Liikekieli.com (2006), tanssija Katri Soini (2007), koreografi-tanssija Pirjo Yli-Maunula (2008) sekä tanssija Tuovi Rantanen (2009) (Teatterin tiedotuskeskus 2011).

6.2 Taiteellisen johtajan haastattelu

Kirsi Törmi on kajaanilaislähtöinen Kajaanin tanssiteatterin kasvatti, jonka tanssitie alkoi 13-vuotiaana. Musiikkia ja voimistelua aiemmin harrastanut Törmi rakastui tanssiin heti ensimmäisellä kerralla, ja hiljalleen harrastus alkoi viedä yhä enemmän ja enemmän aikaa. Lukion jälkeen Törmi opiskeli psykiatrista sairaanhoitoa, mutta jätti opinnot kesken huomatessaan tanssin olevan intohimonsa. Törmi pääsi opiskelemaan Teatterikorkeakouluun ja valmistui koreografiksi vuonna 1999.

Valmistumisensa jälkeen Törmi toimi hetken aikaa freelancerina, mutta sai vielä saman vuonna kiinnityksen Kuopioon Tanssiteatteri Minimiin. Hän ei koskaan tuntenut kotiutuneensa Helsinkiin, joten tuntui hyvältä tulla pohjoisemmaksi. Samaan aikaan Törmi kuitenkin jatkoi työtään myös freelancerina Helsingin suunnalla tehden töitä muun muassa Tommi Kitin kanssa sekä oopperaproduktioissa. Ensimmäisen lapsen myötä Törmi muutti perheineen Kajaaniin, ja vuodesta 2001 lähtien hän on työskennellyt Roudan parissa.

Haastattelin Roudan taiteellista johtajaa Kirsi Törmiä Kajaanissa 28.3.2011. Haastattelussa esiin nousseita kysymyksiä olivat esimerkiksi: Mitä Routa on saavuttanut tanssitaiteen kentällä ja mikä on Roudan paikka täällä? Millainen ihminen tekee taidetta Kajaanissa? Onko Kainuussa kannattavaa tehdä tanssia ja miten taiteilijoihin suhtaudutaan?

”Välillä on ollut hirvittävän vaikeita aikoja, ja on tehnyt mieli lopettaa koko homma. Toisaalta se on ollut miettimisen paikka; on joutunut kysymään itseltään, onko tanssin ja taiteen tekemisellä merkitystä. Mitä hyötyä tästä on kenellekään?”, Törmi kertoo. ”Sitä kautta on löytynyt Roudan oma identiteetti; nykyään tiedämme, mitä haluamme ja mitä emme. Vaikeudet ovat avanneet silmiä.”

Törmin mukaan samaa kysymystä toiminnan merkityksestä joutuu kysymään itseltään jatkuvasti, eikä siihen löydy yksiselitteistä vastausta. ”Itse koen, että kun 'ei-tanssijat' ovat mukana tekemässä produktiota, voi tanssin kautta pystyttää toisen todellisuuden mediatodellisuuden rinnalle. Kainuukin on täynnä

hiljaisia, ajattelevia ihmisiä, ja tanssin kautta heidän äänensä voi tulla kuuluviin”, Törmi pohtii. ”Tanssin avulla haluan avata väylän sekä yhteiskunnallisiin että yksilötason asioihin ja kysyä, mitä on ihmisyyys tai onnellisuus. Tällaisia asioita voi asettaa talouden valtapolitiikan rinnalle”.

Törmin mukaan talouden lainalaisuudet tunkeutuvat joka puolelle, taiteen lisäksi myös esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalle. ”Se lävistää asian kuin asian. Taloudellinen tilanne on kuitenkin fakta, ja on mahdollisuus valita, kuinka siihen suhtautuu.” Millä tavalla tilanne on toinen Kajaanissa verrattuna esimerkiksi Etelä-Suomeen? Onko rahoitusta vaikeampi saada ja mitä ongelmia kainuulainen tanssitaiteilija kohtaa? ”Osittain kysymys on asenteista. Täällä joutuu taistelemaan aika yksin, sillä Helsingistä katsottuna olemme periferiaa”, Törmi toteaa. ”Toisaalta toimijoiden vähäisyys aiheuttaa sitä, että yksittäinen ryhmä kuten Routa on näkyvämmän esillä ja aiheuttaa vastarintaa kenties enemmän, kuin jos se olisi vain yksi toimija muiden joukossa.”

Yhtä rankkaa kuin ”rahoituksen keikkuminen vaakalaudalla” on Törmin mielestä luottamuksen puute pääkaupunkiseudun suunnalta. Alueellisuus on ollut usein ongelma; Pohjoisen tanssin aluekeskuksen satelliittimallia on kritisoitu paljon, eikä paikallisten perusteluja tällaiselle toiminnalle ole aina haluttu kuulla. On kysytty esimerkiksi, mitä hyötyä on syytää rahaa isolle alueelle, eikä ole ymmärretty, että esimerkiksi yksin Oulun olisi mahdotonta laittaa toimintaansa samankokoisia summia. ”Työllistämme myös paljon helsinkiläisiä freelance-tanssijoita”, Törmi muistuttaa. ”Pienet toimijat, kuten Tanssitaiteilijain liitto ja Liikekieli.com ovat onneksi olleet antamassa selkänöjää, samoin kuin Pohjoisen tanssin aluekeskus”.

Roudan toiminnan alkuvaiheessa tekijöitä turhautti etenkin se, ettei esimerkiksi Tanssi-lehden kriitikoita saatu paikan päälle arvostelemaan ja kirjoittamaan teoksista. Viimeksi kriitikko Helsingin suunnalta on käynyt kirjoittamassa Roudasta vuonna 2004. ”Fakta on, että tanssiyleisöä on ylipäänsä Suomessa vähän, niin Kajaanissa kuin Helsingissäkin, joten katsojien määrän vähäisyys tuskin on syynä epäluottamukselle”, Törmi pohtii. Kenties kysymys on välimatkasta. Toisaalta usein on todettu, että matka Kajaanista Helsinkiin

näyttää olevan lyhyempi kuin Helsingistä Kajaaniin. Pohjoisen toimijat vierailevat säännöllisesti pääkaupunkiseudulla. ”Roudan kannalta toivoisin, että Routa ja muut pohjoisemmat ryhmät pääsisivät mukaan keskusteluun ja olisivat olemassa koko tanssin kentällä.”

”Yleisellä tasolla on tietysti vaikea sanoa, mitä Routa on saavuttanut. Yksittäisten henkilöiden kautta uskoisin toiminnan olevan heille merkityksellistä vaihtoehtona vaikkapa paikalliselle sählykerholle. Saatu palaute on ollut valtavan positiivista”, Törmi kertoo. Hänen mukaansa Routa on kuitenkin vahvasti mukana ylläpitämässä kaupungin vireystasoa ja monipuolistamassa kulttuurielämää; Roudan myötä pienessäkin kaupungissa on mahdollisuus katsoa tanssia.

Tanssi mielletään elitistiseksi, edelleen. ”Se on hyväksyttävä, mutta meillä on halu tehdä osallistavia teoksia, joissa paikallisilta kysytään asioita ja aletaan tehdä taidetta siitä todellisuudesta käsin. Kenties sitä kautta saisimme ihmisiä kiinnostumaan tanssista; he huomaavat sen koskettavan heitä itseään.” Törmi haluaa kysyä, olisiko jo aika palauttaa taide takaisin kansalaisille ja miten se tehdään. ”Haluamme hienovaraisesti tarjota jokaiselle mahdollisuuden löytää itsestään luovuus.” (Törmi, K. 2011.)

6.3 Muun tanssikentän suhtautuminen Routaan

Roudan sisäisten toimijoiden lisäksi halusin kartoittaa myös ulkopuolisten tanssitoimijoiden suhtautumista Routa-ryhmään ja sen toimintaan. Huhtikuussa 2011 lähetin sähköpostitse kyselyn (liite 1) seuraaville tanssialan toimijoille: Zodiak – uuden tanssin keskus (Helsinki), Tanssiteatteri Hurjaruuth (Helsinki), Tanssiteatteri Raatikko (Helsinki), Gruppen Fyra (Helsinki), Tanssin tiedotuskeskus (Helsinki), Tanssi-lehti (Helsinki), Liikekieli.com (Helsinki), Läntinen tanssin aluekeskus (Turku), Aurinkobaletti (Turku), Tanssiteatteri ERI (Turku), Tanssiteatteri MD (Tampere), Pohjanmaan tanssin aluekeskus (Vaasa), WATT – Waasan alueen tanssitaiteilijat ry (Vaasa), Pori Dance

Company (Pori), Sisä-Suomen tanssin aluekeskus (Tampere ja Jyväskylä), Itäisen tanssin aluekeskus (Kuopio), Tanssiteatteri Minimi (Kuopio), Rimpparemmi (Rovaniemi), JoJo (Oulu) sekä Pohjoinen tanssin aluekeskus (Oulu). Kyselyyn valitut tanssialan edustajat valikoituivat google-haun avulla; valintaperusteina olivat tanssialan ammattilaisuus ja ryhmän tai toimijan tunnettuus tanssin ammattikentällä. Mainittakoon, että Helsingissä toimivien osuus kyselyyn valituista on suuri, sillä pääkaupunkiseudulla tarjontakin on runsainta.

Kyselyssä oli neljä valmiiksi muotoiltua, suhteellisen löyhästi rajattua kysymystä. Viidennessä kohdassa vastaajalla oli halutessaan mahdollisuus vapaasti kommentoida Routaa ja sen toimintaa. Vastaajien määrän maksimoimiseksi kysely oli tarkoituksellisesti lyhyt ja siihen vastaamiseen kului aikaa 5-10 minuuttia, mikä kävi ilmi kyselyn saatteena lähetetystä viestistä. Samasta syystä kysely lähetettiin sähköpostiviestinä, ei liitetiedostona, jolloin kyselyyn vastaaminen oli helppoa ja nopeaa. Vastaajille kerrottiin, että kyselyn tuloksia tullaan käyttämään opinnäytetyössä ja heillä oli halutessaan mahdollisuus kieltää oman nimensä julkistaminen kommenttiansa yhteydessä. Kyselyssä pyydettiin vastaamaan myös, vaikka vastaukset olisivat ”en osaa sanoa” -tyyppisiä. Pyynnön tarkoituksena oli selvittää sitä, miten tunnettu Routa on ja erottaa ne, jotka eivät tiedä riittävästi vastataksaan ja ne, jotka eivät syystä tai toisesta halua vastata, toisistaan.

Vastauksia luettaessa ja tulkittaessa on otettava huomioon, että kahdestakymmenestä lähetetystä kyselystä vain kymmeneen vastattiin. Otannan pienuuden vuoksi tuloksia ei voi pitää yleispätevinä eikä kommenttien perusteella muodostettua yleistä mielipidettä voi pitää Suomen tanssikentän yleisenä mielipiteenä. Kommenttien mukainen kuva Roudasta ei ole koko totuus, vaan yksittäisten henkilöiden mielipiteiden muodostama näkemys. Se antanee kuitenkin jonkinlaista viitettä siitä, millaisena Routa ja Roudan toiminta nähdään ulkopuolisen silmin.

Päädyin jättämään kaikki kommentit anonyymeiksi, sillä mielestäni vastaajan nimen tai taustayhteisön mainitseminen ei ole tulosten kannalta olennaista.

Toisaalta nimen mainitseminen voisi kenties vaikuttaa opinnäytetyön lukijan mielikuvaan kyseisestä henkilöstä tai yhteisöstä muissa vastaan tulevissa tilanteissa, mitä en myöskään halua työlläni aiheuttaa. Joistakin vastauksista vastaajan taustaryhmä käy kuitenkin selkeästi ilmi; tällaisissa tapauksissa en ole muokannut vastauksia tunnistamattomiksi, ellei vastaaja ole sitä erikseen toivonut.

6.3.1 Roudan ja sen toiminnan tunnettuus

Ensimmäinen kysymys oli ”Mitä tiedätte Routa-ryhmästä ja sen toiminnasta?” Kysymyksellä halusin saada selville, onko Routa tanssitoimijoille tuttu ja miten hyvin heidän mielikuvansa Roudasta vastaa todellisuutta.

Vastausten perusteella Routa-ryhmä ja sen toiminta ovat tanssitoimijoiden tiedossa. Vastauksissa ei ilmennyt virheellisiä käsityksiä ryhmän toiminnasta pienten epätarkkuuksien lisäksi. Usein ryhmän koreografiksi mainittiin Kirsi Saastamoinen (nykyinen Törmi), ryhmän taiteellinen johtaja, joka toisinaan toimii myös koreografina. Ensisijaisesti Roudan koreografit ovat kuitenkin olleet vierailijoita (Routa 2004-2010).

Routa on Kajaanilainen vapaan kentän nykytanssiryhmä, jota luotsaa mm. Kirsi Saastamoinen. Routa tuottaa omia teoksia ja myös kutsuu muita ryhmiä vierailulle Kajaaniin.

Toimimme yhteistyössä Pohjoisen Tanssin Aluekeskuksessa. Tiedän suhteellisen paljon toiminnasta.

Tiedän, että Routa toimii Kajaanissa ja on tehnyt siellä esitystoiminnan lisäksi myös yleisötyötä, ollut mukana mm. Myrsky -hankkeessa. Roudan koreografina ja vetäjänä on Kirsi Saastamoinen ja teokset ovat nykytanssia. Routa on myös osa pohjoista tanssin aluekeskusta.

Vastaajien joukossa oli myös niitä tanssin ammattilaisia, joille Routa ei ollut lainkaan tuttu:

Ryhmä on meille valitettavasti niin vieras, että emme näe tutkimuksesi kannalta hyödylliseksi vastata.

Seuraavilla kysymyksillä ”Oletteko nähneet Roudan teoksia tai osallistuneet Roudan toimintaan? Missä ja miten? Mitä mieltä olitte teoksista/toiminnasta?”, pyrin tiedustelemaan vastaajien mielipidettä Roudan toiminnasta tai teoksista ja kartoittamaan, perustuiko vastaus omakohtaiseen kokemukseen.

Lähes kaikki kyselyyn vastanneet olivat nähneet jonkin Roudan teoksen tai toimineet yhteistyössä Roudan kanssa. Suurin osa vastaajista suhtautui positiivisesti näkemäänsä:

Olen nähnyt lähes kaikki Roudan teokset ja pidän niitä ajankohtaisina, tiedostavina ja humoristisinakin teoksina - -.

Olen nähnyt muutama vuosi sitten yhden teoksen Koko-teatterin tiloissa, hieno duetto. Ammattitaitoinen ja kiinnostava ryhmä.

Tanssiteatteri MD:n tuottamalla Tanssivirtaa-festivaalilla on nähty Routa Companyn teoksia mm. tänä vuonna (2011) Kirsi Saastamoisen AmazinGRace. MD on tehnyt myös esitysvaihdon Routa Companyn kanssa ja esiintynyt Generaattorissa Tommi Kitin Pieniä asioita hiljaisuudessa -teoksella 2003. Roudan toiminta on tärkeitä ja kunnioitettavaa sekä taiteellisesti kunnianhimoista ja ammattitaitoista.

Vastausten perusteella vaikuttaa siltä, että Roudan toimintaan tutustuneet arvostavat ryhmää ja sen tekemää työtä. Osa vastaajista ei tämän kysymyksen kohdalla ilmaissut mielipidettään, mutta kertoi tuntevansa ryhmän toimintaa.

Olen nähnyt Roudan teoksia, ja Gruppen Fyra on käynyt Kajaanissa esiintymässä Roudan pyynnöstä. Lisäksi Routa Osallistui Gruppen Fyran Kaktus-festivaaleille omalla teoksellaan 2005.

6.3.2 Roudan paikka tanssin kentällä

Kolmanneksi kysyttiin, mitä Routa on vastaajan mielestä saavuttanut suomalaisen tanssin kentällä. Kysymyksen tarkoituksena oli selvittää, vastaavatko Roudan ja vastaajien mielikuvat ryhmän saavutuksista ja paikasta tanssin kentällä toisiaan.

Routa on saavuttanut vakiintuneen aseman. Mielestäni Roudan toiminta on hienoa ja tärkeätä ja sen toiminnan kautta Kajaanista on tullut yksi tulevaisuuden valtakunnallisen tanssin kentän tukipilareista, niistä joiden varaan alueellisesti kattavaa tanssitaidetoimintaa rakennetaan. Roudan toiminta on merkittävää myös oman alueensa ihmisille, taiteilijoille ja koko kulttuuriyhteisölle. Roudan ansiosta Kajaani on vahvasti olemassa suomalaisella tanssin kentällä.

Erityisen tärkeänä vastaajat pitivät sitä, että tanssitaidetta harjoitetaan muuallakin kuin pääkaupunkiseudulla.

Tässä pääkaupunkiseutupainotteisessa tanssimaassa on mielestäni upeaa, että korkeatasoiset ja koulutetut tanssinammattilaiset levittävät tanssitaidetta muuallekin suomeen ja elävöittävät Suomen tanssimaailmaa.

Routa on lunastanut paikkansa erinomaisesti suomalaisen tanssin kentällä. Se vie tanssia alueille missä sitä on vähän tarjolla.

Routa on tehnyt yleisötyötä tunnetuksi ja saavuttanut merkittävän aseman pohjoisen Suomen tanssitoimijana.

Roudalla on mielestäni maine hyväntekijänä ja sen se on ansainnut.

Vastaajat näyttävät suhtautuvan Routaan erittäin positiivisesti ja kannustavasti. Vastausten perusteella vaikuttaa siltä, että Routa on saavuttanut vakiintuneen aseman yhtenä merkittävänä tanssitoimijana. Roudan ja muiden toimijoiden mielikuvat ryhmän saavutuksista tuntuvat vastaavan toisiaan. Hienovarainen eroavaisuus lienee siinä, että Roudan toimijat kainuulaiseen tapaan tyytyvät toivomaan, että Roudan asema olisi vakiintunut ja että toiminnalle löytyisi arvostusta. Ulkopuoliset toimijat antavat sen sijaan suoraan sen tunnustuksen, että Routa todella on jo lunastanut paikkansa.

6.3.3 Miksi Routa kiinnostaa?

Viimeisen kysymyksen tarkoitus oli selvittää, herättääkö ryhmä mielenkiintoa muualla Suomessa: "Onko Routa mielestänne kiinnostava tanssialan toimija? Miksi/ miksi ei?"

Kiinnostava toimija, joka on panostanut paikallisuuteen ja käsittääkseni paikallisesti tärkeä kulttuuritoimija.

On, alueellisuus ja paikallisuus ja muun Suomen näkökulma on kipeästi kaivattu tanssin kenttää avartava ja virkistävä tekijä muuten niin helsinki-keskeisessä tanssin kentässä ja ammattikenttäajattelussa. Muualla Suomessa on ruuhkaa, tulevaisuudessa toivottavasti se ruuhka alkaa taiteilijoiden kautta valua muuhun Suomeen. Roudan merkitys on tämän valuman valmistelussa ja mahdollistamisessa. Tähän toimintaan tarvitsemme kaikki vielä resursseja lisää.

Vastausten perusteella Roudan soveltava toiminta sekä pyrkimys vaikuttaa yhteisöön ja yhteiskuntaan teoksillaan ja toiminnallaan kiinnostavat tanssintekijöitä valtakunnallisesti. Routa nähdään toimeliana ja taiteellisesti kunnianhimoisena ryhmänä.

Mielestäni Routa on korkeatasoinen nykytanssiryhmä, se tekee yhteiskunnallisia ja ajatuksia herättäviä esityksiä tanssiesityksiä.

Routa on kiinnostava toimija. Tuotannot ovat erilaisia ja koko toiminta suuntautuu yhteiskuntaan ja yhteisöön.

Useista vastauksista välittyi ajatus Roudasta aitona ja rehellisen työteliäänä tanssiryhmänä, josta puuttuu yläluokkainen leima.

On kiinnostava ja etenkin siksi, kun se on vielä niin "kädet mullassa"-tyyppinen toimija, eli sen sielu on syvällä taiteessa.

Toiminnasta elitistisyys on kaukana.

Roudan toiminta vaikuttaa kiinnostavan osin nimenomaan ryhmän pohjoisen sijainnin ja sen tuomien vaikeuksien tai haasteiden ansioista.

Lopuksi kyselyyn vastanneet saivat kommentoida vapaasti Routaa ja sen toimintaa niin halutessaan. Vapaissa kommentteissa Roudalle haluttiin lisää toiminta-avustuksia ja kannustettiin jatkamaan toimintaa. Kommenteista käy ilmi, että Roudan kohtaamat taloudelliset ja aluepoliittiset vaikeudet ovat

Suomen tanssikentän tiedossa. Yleisesti ottaen vaikuttaa siltä, että Roudan toimintaa pidetään tärkeänä ja arvokkaana myös Kainuun ulkopuolella.

Pidän Roudan toimintaa hyvin tärkeänä aluepoliittista syistä, Roudan tulisi ehdottomasti saada toiminta-avustuksia vastakin, sillä se saa uskomattoman paljon vähillä resursseilla aikaan ja vastaavanlaista toimintaa ja tuloksia ei moni (jos kukaan) tee.

Roudan taiteellinen toiminta ei ole saanut yhtä isoa näkyvyyttä kuin yleisötyöhankkeet.

Routa on ainutlaatuinen toimija alueellaan ja ylipäätään tanssia tuskin näkisi Kainuussa nykyisentasoisena tai yhtä paljon kuin nykyään ilman Routaa.

Upeaa työtä! Jaksakaa taistella läpi vaikeuksien -kuten tähän mennessäkin olette jaksaneet! Routa on tärkeä tekijä.

Hienoa että myös Suomesta löytyy Roudan tapainen ryhmä joka on uskaltanut lähteä tekemään tanssia Kajaanissa, periferiassa, ja on jaksanut taistella paikastaan. Edelläkävijän osa on aina vaikea mutta Routa on onnistunut!

6.3.4 Yhteenveto kyselystä

Roudan asema suomalaisessa tanssin kentässä on vakiintunut kuluneiden toimintavuosien aikana. Niin routalaiset kuin ulkopuolisetkin tanssin tekijät toivovat, että ryhmä jatkaa työtään myös tulevaisuudessa. Kommenteista käy ilmi, että soveltavan tanssin menetelmien käyttöä arvostetaan ja se koetaan merkitykselliseksi. Routaa pidetään rohkeana ja ennakkoluulottomana edelläkävijänä nimenomaan soveltavan tanssin puolella.

Seuraava kommentti erottui vastausten joukosta:

Roudan taiteellinen toiminta ei ole saanut yhtä isoa näkyvyyttä kuin yleisötyöhankkeet.

Ilmeisesti kirjoittaja tarkoittaa, että Roudan perinteiseen tyyliin tuottamat, ammattitanssijoiden esittämät tanssiteokset eivät ole nousseet esille yhtä paljon kuin soveltavan puolen hankkeet. Kommentista ei käy ilmi, pitääkö kirjoittaja sitä positiivisena vai negatiivisena asiana. Silti tulevana tanssin ammattilaisena

hämmennyin sanavalinnasta. Ovatko ainoastaan ammattilaisten keskenään tekemät teokset taidetta tai ”taiteellista toimintaa”?

Kun taiteelle etsitään oikeutusta ja merkitystä, nostetaan usein esille juuri yleisötyö ja se, kuinka taide voisi auttaa ja olla tukemassa tavallisten ihmisten henkistä kasvua ja liittyä heidän arkeensa. Taiteiden väliset rajat ovat sekoittumassa ja hämärtyvässä, samoin taiteilijan ja ”tavallisen ihmisen” välinen kuilu on kaventumassa. Tuota kuilun kaventumista tarvitaan, jotta tanssitaidetta lakattaisiin pitämästä elitistisenä ja pienten piirien asiana, ja siinä työssä Rouda on ollut mukana alusta saakka. Tulevaisuudessa niin Roudan kuin muidenkin tanssintekijöiden yleisötyöhankkeet ja soveltava toiminta luetaan toivon mukaan myös muiden toimijoiden mielissä taiteelliseksi toiminnaksi.

7 YHTEENVETO

Tanssitaiteilijan työ Pohjois-Suomessa, pienellä paikkakunnalla tai missä tahansa Helsingistä katsottuna ”periferiassa” vaatii asennetta, luovuutta, määrätietoisuutta ja sopeutumiskykyä. Tietyntyylinen nöyryys ja ”pienen ihmisen puolella oleminen” nousee esiin kajaanilaisten tanssialan ammattilaisten kanssa keskusteltaessa. He eivät kuitenkaan suhtaudu työhönsä alentuvasti; omanarvontunnon säilyttäminen on olennaista silloin, kun tukijoita ja kollegoita ei välttämättä ympärillä ole. Tärkeintä tuntuu olevan, että omaa työtään arvostaa ja kokee sen merkitykselliseksi ja tarpeelliseksi. Itsetutkiskelua ja oman työnsä arviointia ja määrittelyä on tehtävä jatkuvasti, jotta työ pysyisi mielekkäänä ja innostavana.

Suurimmiksi ongelmiksi tanssialalla niin Kajaanissa kuin muuallakin Suomessa nousevat tanssitaiteen arvostuksen puute, taloudelliset vaikeudet sekä ulkopuolisten ennakkoluulot taiteellista työtä kohtaan. Tanssitaiteen ja tanssialan kehitystä pienillä paikkakunnilla voi vaikeuttaa myös se, että ammattilaisia voi olla vaikea saada jäämään alueelle. Useimmat Kajaanissa toimivat tanssitaiteilijat ovat paluumuuttajia.

Toisaalta tanssitaiteilijan työnkuva Kajaanissa on monipuolinen ja laaja, sillä tekijöitä ja kilpailua on vähemmän kuin pääkaupunkiseudulla. Kajaanissa toimivat tanssitaiteilijat työskentelevät usein samanaikaisesti opettajina, koreografeina ja esiintyjinä, ja mikäli omaa kiinnostusta ja aktiivisuutta riittää, riittää myös työtä. Työllistyminen onkin pienemmän paikkakunnan ehdoton etu. Toisaalta vaarana on, että yhden ihmisen harteille kasaantuu liian paljon työtä, jolloin sekä työn laatu että tekijän voimavarat joutuvat koetukselle.

Routa-ryhmä ja Kajaanin tanssi toimivat yhteistyössä, mikä on koettu hedelmälliseksi molemmille osapuolille. Kajaanin tanssin tanssikoulun tekemä tanssikasvatustyö on pitkäjänteistä ja tavoitteellista. Sekä perusr ryhmien että erikoiskoulutusryhmien oppilaat saavat opintojensa kuluessa useita

mahdollisuuksia tutustua konkreettisesti tanssijan ja tanssinopettajan työhön. Ammattilaisesitysten seuraaminen kuuluu olennaisena osana opetussuunnitelmaan. Tanssikoulun tekemä työ tuottaa näkyviä tuloksia; tanssialan jatko-opintoihin hakeutuvia oppilaita on vuosittain useita. Harrastajien ja ammattilaisten yhteistyön olemassaolo ja sujuvuus ovat tärkeitä tekijöitä pienen kaupungin kulttuuri-ilmapiirille. Harrastajien myötä yleisömäärät kasvavat ja kiinnostus alaa kohtaan laajenee.

Kajaanilaisen tanssikentän ilmapiiri on avoin ja suvaitsevainen. Tarkka erottelu eri alojen taiteilijoiden ja myös taiteilijoiden ja ei-taiteilijoiden välillä loistaa olemassaolollaan. Kajaanilaista tanssitaidetta määrittää lisäksi rohkeus. Rohkeudella tarkoitan sitä, että taitelijat seisovat tekojensa takana ja uskaltavat viedä taidetta kansan sekään muun muassa taiteen soveltavia menetelmiä hyödyntäen. Kilpailuasetelman sijaan Kainuussa taiteilijat ovat samalla puolella. Läsnä on myös pakottomuus ja aito halu tehdä tanssia ja jakaa sitä, mikä kävi ilmi esimerkiksi Kirsi Törmiä haastattellessani.

Routa-ryhmän konkreettinen vaikutus kaupunkikuvaan ei ole järin näkyvä kaupunkilaisten arjessa. Raatihuoneentorilla toki palavat roihut esitysten ollessa käynnissä ja mainosjulisteisiin törmää pankkiautomaatilla ja kassajonossa, jos huomaa katsoa. Jalkautumalla erilaisiin tapahtumiin routalaiset ovat kuitenkin tehneet ryhmäänsä tunnetuksi ja nykyään ryhmän olemassaolo on kohtalaisen hyvin kaupunkilaisten tiedossa. Silti suuri osa kaupunkilaisista ei ole koskaan vierailut Roudan kotinäyttämöllä Generaattorilla, saati kokenut tanssiesitystä. Tavallisen ihmisen elämään ryhmän toiminnalla ei siis välttämättä ole vaikutusta, ellei tämä jotakin kautta päädy katsojaksi tai esimerkiksi terapeutin tanssin tunneille.

Miten tavalliset kainuulaiset sitten saisi kiinnostumaan tanssitaiteesta ja tuntemaan itsensä tervetulleiksi näytöksiin? Kainuulaisuus voidaan ymmärtää aitouden ja konstailemattomuuden lisäksi hiljaisuudeksi, vaatimattomuudeksi ja jopa juroudeksi. Yleensä asiat joko sanotaan suoraan tai niistä vaietaan. ”En minä kuitenkaan siitä mitään ymmärrä” on yleinen tapa kieltäytyä kulttuuririennoista. Kenties kainuulaisia voisi myös rohkaista kokemaan uutta ja

astumaan itselleen vieraalle maaperälle; perinneajattelu on etenkin vanhemmilla sukupolvilla tiukassa. Kirsi Törmin mukaan tulijoita voisi kainuulaiseen tapaan houkutella vaikkapa ilmaisella kahvitarjoilulla.

Miksi juuri Kajaani on elävä tanssikaupunki? Osittain kyse on varmasti sattumasta, mutta Kajaanin tanssin tanssikoulun vaikutusta ei voida vähätellä. Sieltä ovat ponnistaneet useat sekä kansallisesti että kansainvälisesti tunnetut tanssitaiteilijat, kuten Sanna Myllylahti, Inka Tiitinen, Heidi Naakka, Leena Keizer sekä Mikko Hyvönen. Kulttuurikasvatus on Kajaanissa voimissaan; musiikkiluokat, Kainuun musiikkiopisto ja lukion taidelinjat tuottavat myös osaltaan kulttuurista kiinnostuneita ja sen suhteen aktiivisia kaupunkilaisia. Kajaanin pohjoinen sijainti on osin ongelmallinen pitkien välimatkojen vuoksi, mutta toisaalta etuja ovat esimerkiksi vuodenaikojen inspiroiva erilaisuus, luonnonläheisyys sekä helpot juna- ja lentoyhteydet Helsinkiin.

Yksi tärkeimmistä osatekijöistä Kajaanin nousussa tanssitaiteen kartalle on varmasti se, että työn laadusta ei tingitä. Tanssitoimijoille suunnatussa kyselyssä kävi ilmi, että kajaanilaista tanssia pidetään tasokkaana ja taiteellisesti ansiokkaana. Taiteen eteen tehdään töitä paljon ja ahkerasti, ja tavoitteet nostetaan korkealle. Yksittäisten tanssitaiteilijoiden kunnianhimoinen ote ja sinnikäs puurtaminen ovat tuottaneet tulosta.

Yhteisöllisyys ja eräänlainen ”talkoohenki” ovat aistittavissa tanssialan toimipisteissä ja esityksissä. Taiteilijat ovat valmiita tulemaan yleisön sekaan ja jakamaan kokemuksiaan. Kajaanin kaupungin Internet-sivuilta löytynyt lainaus tuntuu pitävän paikkansa: ”Pönötys puuttuu. Täällä ei näe silkkejä ja timantteja ensi-illoissa. Tunnelma on välitön ja kotoinen. Tärkeintä ei ole näkyä vaan kokea.” (Kajaanin kaupunki 2011.)

LÄHTEET

Anttonen-Sirkkala, Kaisu, Roudan tuottaja, haastattelu 14.3.2011

Heimonen, K: Sosiaalinen koreografia, viitattu 20.4.2011
www.sovellataidetta.fi/taidemuodot/tanssi/caset

Hirvonen, A: Tanssiteosanalyysi teoksesta Evoluutio – erään perunan tarina. 2011

Jaakonaho, L. : Tanssi- ja liiketerapia, viitattu 20.4.2011
www.sovellataidetta.fi/taidemuodot/tanssi/menetelmat

Kajaanin kaupunki, kulttuuri, kaupunkitieto, yleistieto, viitattu 5.4.2011 www.kajaani.fi

Kajaanin tanssi, viitattu 15.3.2011 www.kajaanidance.fi

Oertel, A: Mikko Hyvönen palaa silloin tällöin juurilleen, Iisalmen Sanomat, viitattu 20.4.2011
www.iisalmensanomat.fi/uutiset/kulttuuri

Pohjoinen tanssin aluekeskus, viitattu 13.4.2011 www.pohjoinentanssinaluekeskus.fi

Ravelin, T: Muistoihin perustuva tanssiesitys muistisairaille, tapausesimerkit, viitattu 20.4.2011
www.sovellataidetta.fi/tyokalu/teijaravelin

Romppainen, Tiina, koululainen, tanssinharrastaja, sähköpostihaastattelu 5.4.2011

Routa – Kajaanin tanssin edistämisyhdistys ry, viitattu 20.4.2011. www.routacompany.fi

Routa – Kajaanin tanssin edistämisyhdistys ry:n toimintakertomukset 2004-2010

Suomi Sanakirja: kantaesitys, viitattu 20.4.2011 www.suomisanakirja.fi

Törmi, Kirsi, koreografi, Roudan taiteellinen johtaja, haastattelu 28.3.2011

Tanssin aluekeskusverkosto, viitattu 13.4.2011 www.tanssinaluekeskukset.org

Teatterin tiedotuskeskus, Thalia-gaala, tanssin maineteko, viitattu 15.3.2011 www.teatteri.org

Törmi, Kirsi, koreografi, Roudan taiteellinen johtaja, haastattelu 28.3.2011

Wikipedia, vapaa tietosanakirja: Kajaanin maalaiskunta, viitattu 29.4.2011 fi.wikipedia.org

Zodiak – Uuden tanssin keskus/ Tanssin aluekeskus Helsinki, viitattu 13.4.2011 www.zodiak.fi

Liite 1. Kysely tanssialan toimijoille

Olen Turun taideakatemiaalta tänä keväänä valmistuva tanssinopettaja ja kirjoitan opinnäytetyötäni kajaanilaisen nykytanssin tuotantoryhmä Roudan toiminnasta.

Haluaisin kartoittaa työtäni varten Suomen tanssikentän suhtautumista Routa-ryhmään sekä ryhmän toiminnan tunnettuutta koko maan mittakaavassa.

Toivoisin, että voisitte vastata

alla oleviin kysymyksiin sähköpostitse, niin lyhyesti/pitkästi kuin haluatte, ehditte tai osaatte. Lyhyimmistäkin "en osaa sanoa" -vastauksista on hyötyä.

Tarkoitukseni on sekä kirjoittaa yleisluontoinen katsaus Roudasta muiden alan toimijoiden näkökulmasta, sekä käyttää joitakin saamiani kommentteja opinnäytetyössäni lainauksina, mikäli se on tutkimukseni kannalta olennaista; mikäli ette halua nimeänne julkaistavan kommenttien yhteydessä, ilmoittakaa asiasta vastausviestissänne. Kaikki saamani tiedot ovat luottamuksellisia ja niitä käytetään vain ja ainoastaan ko. opinnäytetyön materiaalina. Vastaamiseen kuluu aikaa 5-10 minuuttia.

Kysymykset:

1. Mitä tiedätte Roudasta ja sen toiminnasta?
2. Oletteko nähneet Roudan teoksia tai osallistuneet Roudan toimintaan? Missä ja miten? Mitä mieltä olitte teoksista/toiminnasta?
3. Mitä Routa on mielestänne saavuttanut suomalaisen tanssin kentällä?
4. Onko Routa mielestänne kiinnostava tanssialan toimija? Miksi/ miksi ei?
5. Muita kommenttejanne Roudasta

Liite 2: Sähköpostihaastattelu

- 1) Millainen on tanssitaustasi? (= Miten kauan olet harrastanut tanssia? Mitä lajeja? Milloin siirryit erikoiskoulutusryhmään?Jne.)
- 2) Montako tuntia keskimäärin viikossa käytät tanssiharrastukseesi? Lasketko tanssitunnit/-harjoitukset vapaa-ajaksi?
- 3) Mitä muuta harrastat?
- 4) Millaista oli olla mukana ammattilaisproduktiossa?(Biorytmi)
- 5) Mikä harjoitusprosessissa oli vaikeaa/hankalaa/epämukavaa? Mikä ärsytti?
- 6) Mikä harjoitusprosessissa oli helppoa/mukavaa/hauskaa?
- 7) Mitä opit tanssijantyöstä ja koreografian tekemisestä? Yllättikö jokin asia? Koitko ahaa-elämyksiä?
- 8) Miten Biorytmissä tanssiminen vaikutti kehoosi? Huomasitko muutoksia fyysisessä kunnossasi, kipeytyikö jokin kohta, saitko vammoja, notkistuitko, oivalsitko jotakin kehostasi?
- 9) Lähtisitkö uudelleen mukaan ammattilaisproduktioon? Miksi/miksi et?
- 10) Mitä olisit tehnyt toisin, jos olisit ollut koreografi?

